

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De Burgerlijke Aansprakelijkheid van de Geneesheer^(*)

Inleiding

1. Men is burgerlijk aansprakelijk wanneer men een *schade* moet herstellen. Niet om het even welke schade evenwel, alleen, *in principe*, deze welke te wijten is aan *fout*. Wat is een fout? Dit begrip laat zich niet naar de inhoud bepalen, maar alleen met verwijzing naar een criterium. Men heeft een fout begaan wanneer men vrijwillig is afgeweken van een *voorgeschreven norm*.

2. Dit is de basisregel. Er bestaat geen reden de geneesheer eraan te onttrekken: hij is, zoals ieder ander burger, onderworpen aan het gemeen recht. De moeilijkheid ligt evenwel vervat in het *bepalen* van de normen waarvan hij niet mag afwijken zonder een fout te begaan.

3. De *wet* levert hiertoe zeer weinig aanwijzingen. Ze is overigens verouderd, zoals blijkt uit haar datum (o.m. wet van 12-3-1818) en haar benaming (« l'art de guérir »).

We vinden teksten van administratief recht. Zij beperken zich hoofdzakelijk tot kwesties als het bepalen van de voorwaarden waaraan iemand moet voldoen om de geneeskunde te mogen uitoefenen (1), tot verbodsbepalingen betreffende het gelijktijdig uitoefenen van het beroep van geneesheer en van apotheker of van overeenkomsten met apothekers inzake de verkoop van geneesmiddelen (2), of nog tot het opleggen van verplichtingen in verband met de aangifte van besmettelijke ziekten (3).

Zekere artikelen van het Strafwetboek betreffen meer bepaald de geneesheren. Vermelden wij hier degene die betrekking hebben op de criminele abortus (inzonderheid art. 353), de schending van het beroepsgeheim (art. 458), het verzuim van aangifte van geboorten (art. 361), het afleveren van valse geneeskundige getuigenschappen (art. 204), de aanranding der eerbaarheid en de verkrachting (inzonderheid art. 377).

4. Deze en dergelijke wetteksten zijn niet van aard

de verschillende problemen op te lossen die zich stellen in verband met de mogelijke aansprakelijkheid van de geneesheer.

In Frankrijk bestaat een Code de déontologie (4). Een dergelijke codex werd ook in België ontworpen, doch door de Raad van State nietig verklaard (5).

5. De aansprakelijkheid van de geneesheer zal dienen geregeld te worden aan de hand van de algemene regels der verbintenissen, meer bepaald van de artt. 1382-1383 van het Burg. Wetb. voor de quasi-delictuele aansprakelijkheid, of van de artt. 1137 en 1147 voor de contractuele.

Al dadelijk rijst hier echter een probleem op: is de aansprakelijkheid van de geneesheer quasi-delictueel of contractueel? Dit zal o.m. een zeker belang vertonen wat betreft het bedrag der schadevergoeding, de zwaarte van de fout, de verjaring, de hoofdelijkheid, het bewijs.

6. In België aanvaardden tal van uitspraken van Hoven en Rechtbanken, in tegenstelling met een nagenoeg eensgezinde rechtsleer (6), de quasi-delictuele aansprakelijkheid van de geneesheer. Deze zienswijze werd in Frankrijk ruim een eeuw lang voorgehouden in navolging van het arrest van het Frans Hof van Cassatie van 18 juni 1835 (7), doch verlaten sinds het alombekende arrest van hetzelfde Hof, van 20 mei 1936 (8).

7. Het zou natuurlijk interessant zijn dienaangaande al de argumenten *pro* en *contra* uiteen te zetten. Dit zou echter te ver leiden. Het moge daarom volstaan te verwijzen naar de bedoelde arresten, en de commentaar van de rechtsleer (9).

Persoonlijk meen ik de leer van het « geneeskundig contract » te moeten aankleven. Het bestaan van een overeenkomst tussen geneesheer en patiënt, al is ze zelden schriftelijk vastgesteld, valt toch moeilijk te negeren.

Een dergelijk contract is trouwens, in algemene regel, een *conditio sine qua non* voor de liceïteit zelf van het optreden van de geneesheer. Een behandeling of heelkundige ingreep zonder toestemming van de patiënt is principieel een ongeoorloofde daad, die op

(*) Openbare les gehouden op 15 juni 1962, als laatste proef tot het bekomen van de graad van Geaggregeerde van het Hoger Onderwijs aan de Universiteit te Gent.

zichzelf de aansprakelijkheid van de geneesheer in het gedrang brengt.

Het contract kan daarenboven in zekere gevallen de aansprakelijkheid uitsluiten. Wanneer een geneesheer bv., in normale omstandigheden, tot plicht zou hebben een bepaalde behandeling in te stellen, dan kan het verzet van de patiënt hem integendeel een plicht van onthouding opleggen. Brengt deze onthouding schadelijke gevolgen met zich mede, dan kan de geneesheer daarvoor niet aansprakelijk worden verklaard.

De patiënt kan eveneens bij de overeenkomst zijn geneesheer, in zekere mate althans, ontlasten van verantwoordelijkheid.

8. De vraag kan hier nog worden gesteld welk soort contract het is. Ook in dit verband bestaat onenigheid. In Frankrijk wordt het veelal een contract *sui generis* genoemd (10). Met de meerderheid van de Belgische auteurs zouden wij het liever omschrijven als een contract van onderneming (11). In een dergelijk contract kunnen immers de essentiële elementen worden ondergebracht die het geneeskundig contract beheersen: het nastreven van een doel (de genezing); het *intuitu personae* karakter; de afwezigheid van ondergeschiktheid.

In verband met de verplichtingen die dit contract inhoudt, dient er vooral te worden op gewezen dat een geneesheer er zich niet toe verbindt zijn patiënt te genezen. Hij waarborgt geen resultaat. Hij verplicht er zich alleen toe zijn patiënt de nodige zorgen te verlenen. Het gaat dus om een zogenaamde «mid-delenverbintenis» (une obligation de moyens).

Overigens dient hier een ruime plaats opengelaten aan de beroepspllichten, de beroepsdeontologie. Maar ook dit komt met de algemene regels der verbintenissen overeen: overeenkomsten verbinden immers niet alleen tot hetgeen daarin uitdrukkelijk bepaald is, maar ook tot alle gevolgen die door de billijkheid, het *gebruik* of de wet aan de verbintenis, volgens de aard ervan, worden toegekend (art. 1135 B.W.).

9. We gaan er dus van uit, dat er tussen geneesheer en patiënt principieel een contract bestaat, — dat we gemakshalve «het geneeskundig contract» zullen noemen.

In het licht van dit geneeskundig contract zal de geneesheer burgerlijke aansprakelijkheid kunnen oplopen in verband met drie belangrijke aangelegenheden: de *toestemming* tot de medische daad, haar *voorwerp* en haar *uitvoering*. Dit zijn de algemene regels van de aansprakelijkheid van de geneesheer. Zij zullen het voorwerp uitmaken van het eerste deel van deze les.

Daarnaast werpt de moderne wetenschap echter een reeks nieuwe, speciale problemen op. Aan deze laatste zal het tweede deel van deze les worden gewijd.

Eerste deel: Algemene regels

A. Toestemming

10. Een eerste mogelijke oorzaak van aansprakelijkheid van de geneesheer is gelegen in de *toestemming* tot de medische daad.

De toestemming van de patiënt tot een behandeling of een heelkundige ingreep is, in principe, absoluut noodzakelijk, enerzijds omdat de geneesheer geen *genesrecht* bezit, anderzijds omdat de zieke meester blijft over zijn lichaam en over zijn eigen lotsbestemming. Werd deze toestemming niet bekomen, dan brengt de geneesheer, behoudens uitzonderingsge-

vallen, bv. wanneer de patiënt klaarblijkelijk geen toestemming kan geven en een tussenkomst noodzakelijk en dringend is, zijn aansprakelijkheid in het gedrang.

Terzake toestemming wijken de regels, eigen aan het geneeskundig contract, echter enigszins af van deze vooropgesteld door het Burgerlijk Wetboek, en dit zowel wat de voorlichting als wat de bekwaamheid betreft.

11. De toestemming zou normaal doen onderstellen dat de patiënt duidelijk werd voorgelicht. Dit is hier evenwel niet steeds het geval.

De *voorlichting* vertoont een zeer groot belang in het kader van de therapie. Zij mag dan ook niet *anti*-therapeutisch zijn. In vele gevallen zou een volledig objectieve en integrale voorlichting van de patiënt omtrent zijn kwaal, omtrent de gevaren aan iedere ingreep en behandeling verbonden, omtrent hun steeds mogelijke ongunstige gevolgen, therapeutisch gezien, een nadelig karakter dragen en dus tegenaangewezen zijn (12).

Een werkelijke voorlichting is daarenboven in de meerderheid van de gevallen onmogelijk, omdat de patiënt meestal niet bevoegd is te oordelen, en zeker niet in staat een technische terminologie te begrijpen (13).

12. De geneesheer moet het algemeen karakter van de voorgenomen heelkundige bewerking aan zijn patiënt kenbaar maken (14), opdat deze zijn toestemming met een minimum kennis van zaken zou kunnen geven. Er werd trouwens aanvaard dat een noodzakelijk geachte heelkundige bewerking niet omstandig moet worden verklaard omdat de vrees voor de ingreep de patiënt zou kunnen doen afzien van hetgeen als noodzakelijk voorkomt (15). Wanneer integendeel de behandeling of de ingreep geen karakter van werkelijke noodzakelijkheid vertoont, zoals dit dikwijls het geval is bij louter esthetische ingrepen, dan wordt wel een zeer duidelijke voorlichting geëist (16).

13. Alhoewel de voorlichting in algemene regel moet bekeken worden in functie van het belang van de patiënt, blijft de toestemming gepaard gaande met voorlichting nochtans noodzakelijk. Zij zal des te strenger worden geëist naarmate de ingreep meer risico's oplevert of zwaarder kan zijn in haar gevolgen, bv. wanneer zij een inwendige of uitwendige mutilatie voor gevolg zal hebben. Zij mag in geen geval gesteund zijn op bedrog (17).

De geneesheer mag zijn tussenkomst nooit opdringen, ook niet wanneer de patiënt een zelfs reddende ingreep of behandeling zou weigeren. Hij is verplicht zich in een dergelijk geval te onthouden.

De vraag wordt nog omstreden of een chirurg die tijdens een operatie bemerkt dat hij een veel belangrijker ingreep zou moeten verrichten dat hij aanvankelijk dacht, ertoe mag overgaan zonder bijkomende toestemming van de patiënt. Algemeen wordt hier in negatieve zin op geantwoord, tenzij de ingreep noodzakelijk is en geen uitstel duldt (18).

14. Ook de regelen van het Burg. Wetboek inzake *bekwaamheid* bezitten hier de waarde niet die de hune is in andere aangelegenheden. De bekwaamheid moet hier hoofdzakelijk gemeten worden naar de toestand van maturiteit van de patiënt. Is de burgerlijk onbekwame bij machte, met voldoende kennis van zaken een toestemming te geven, dan zal de genees-

heer zijn aansprakelijkheid niet in het gedrang brengen wanneer hij een *noodzakelijke* en *dringende* behandeling instelt of heelkundige bewerking verricht, tot dewelke de gezagdrager zijn toestemming niet heeft verleend of waartegen hij zich heeft verzet (19).

15. Indien de geneesheer geen toestemming heeft bekomen van zijn patiënt, dan is hij in principe aansprakelijk, strafrechtelijk of quasi-delictueel.

16. Doch het kan zijn dat *andere* een toestemming hebben gegeven, waar de patiënt zelf (na een ongeval bv.) in de onmogelijkheid verkeerde zulks te doen. Dan zal de geneesheer zich naar de gevallen, kunnen beroepen op de regels der zaakwaarneming (art. 1372 B.W.), of van het beding ten behoeve van derden (art. 1121 B.W.).

B. Voorwerp

17. De toestemming van de patiënt is op zichzelf niet voldoende om de geneesheer te vrijwaren van aansprakelijkheid. Het *voorwerp* van zijn optreden moet daarenboven geoorloofd zijn.

In bepaalde gevallen heeft hij tot plicht zijn tussenkomst eenvoudig te weigeren. Hij zal zich trouwens plichtig maken aan een delict wanneer hij bv. met toestemming van zijn patiënte een criminele abortus zou verwekken (20), of iemand op zijn verzoek bij middel van euthanasie om het leven zou brengen (21).

Als algemene regel kan worden vooropgesteld dat de geneesheer tot plicht heeft zich te onthouden telkens een klaarblijkelijke wanverhouding bestaat tussen de oorzaak die wordt aangebracht, het doel dat wordt nagestreefd en het middel dat daartoe moet worden aangewend. Wanneer hij in een dergelijk geval toch optreedt, brengt hij zijn aansprakelijkheid in het gedrang (22). De geneeskundige behandeling of heelkundige ingreep zal, m.a.w. slechts verantwoord zijn, en, behoudens fout in de uitvoering, iedere aansprakelijkheid uitsluiten, niet alleen wanneer en omdat er toestemming werd bekomen, doch tevens op voorwaarde dat zij geneeskundig gezien geboden was (23). Er is geen fout en derhalve evenmin aansprakelijkheid wanneer er geen wanverhouding bestaat tussen de mogelijke gevolgen van een geneeskundige behandeling of heelkundige bewerking en het nut dat er uit voortspruiten kan.

C. Uitvoering.

18. Ook bij een gerechtvaardigde behandeling of heelkundige ingreep kan de geneesheer aansprakelijk zijn wanneer hij een fout begaat in de *uitvoering* ervan.

Bij de beoordeling van de fout en de aansprakelijkheid moet steeds met tal van concrete factoren en omstandigheden worden rekening gehouden. Het is bv. duidelijk dat van een specialist meer kan en moet gevraagd worden dan van een algemeen practicus, dat de omstandigheden waarin zorgen worden toegediend, dikwijls in zeer grote mate de al dan niet aansprakelijkheid of haar hoegrootheid zullen determineren. De fout moet m.a.w. steeds op een concrete wijze worden beoordeeld. Toch kunnen zekere principes worden vooropgesteld.

19. In de eerste plaats dient te worden bepaald waartoe de geneesheer zich verbindt.

De geneesheer verbindt er zich niet toe zijn patiënt te genezen, doch alleen alles in het werk te stellen

om dat resultaat te bereiken. Zijn verplichtingen dien-aangaande worden zeer duidelijk omschreven door het reeds vermelde arrest van het Frans Hof van Cassatie d.d. 20 mei 1936 (24) waarvan de termen sindsdien door nagenoeg alle andere uitspraken werden overgenomen: « ...attendu qu'il se forme entre le médecin et son client un véritable contrat, comportant pour le praticien l'engagement sinon, bien évidemment, de guérir le malade ... du moins de lui donner des soins, non pas quelconques, mais consciencieux, attentifs et, réserve faite de circonstances exceptionnelles, conformes aux données acquises de la science ».

20. Uit het feit dat een geneesheer zich ertoe verplicht *zorgen* te verlenen, blijkt dat hij bv. een fout zal begaan, die mogelijke aansprakelijkheid voor gevolg zal hebben, wanneer hij zijn patiënt verlaat.

Vermits hij *nauwlettende zorgen* moet toedienen, zal hij een fout begaan wanneer hij bv. zijn patiënt behandelt of opereert terwijl hij zich onder de invloed bevindt van alcohol of van een verdovend middel, of wanneer hij drager is van een letsel aan de hand dat hem de manipulatie van instrumenten al te zeer bemoeilijkt, ook nog wanneer hij gevaar loopt aan zijn patiënt een ziekte of besmetting over te maken, evenzeer wanneer hij aan een derde overlaat hetgeen hij zelf zou moeten doen.

Uit het feit dat hij ertoe gehouden is zorgen te verlenen die *conform zijn aan de stand van de wetenschap* zal hij zijn aansprakelijkheid in het gedrang kunnen brengen, niet alleen wanneer hij zorgen toedient die niet horen tot de klassieke methodes, doch tevens wanneer hij een al te veel verouderde methode toepast en dit niet alleen wanneer de ondervinding heeft geleerd dat ze slecht is, doch tevens wanneer de stand van de wetenschap het mogelijk maakt een veel betere therapie toe te passen. Dit is immers geen klassieke methode meer, doch een verouderde.

21. Twee mogelijke oorzaken van aansprakelijkheid zullen hier meer bepaald bondig worden onderzocht: fouten in het stellen van de diagnose en fouten in het uitvoeren van de therapie.

1. Diagnosefouten

In principe is de geneesheer niet verantwoordelijk voor een verkeerd gestelde diagnose, hoe nadelig haar gevolgen ook zouden mogen zijn. Hij is echter wel aansprakelijk wanneer hij tot het stellen van die diagnose de noodzakelijke middelen niet heeft aangewend, bv. wanneer hij niet voldoende voorzorgen heeft genomen om zich te vrijwaren tegen een dergelijke vergissing. Daarom zal hij bv. in zekere gevallen zijn klinische bevindingen moeten laten bevestigen door een radiografie. Wanneer hij oordeelt dat zijn eigen kennis niet volstaat is hij verplicht beroep te doen op een specialist of zijn patiënt te laten overbrengen naar een hospitaal of een gespecialiseerd centrum.

2. Fouten in de aangewende therapie.

De aanwending van een bepaalde therapie zal evenmin als een diagnose op zichzelf de aansprakelijkheid van de geneesheer in het gedrang brengen. Hij is vrij in haar keuze. De Rechtbanken hebben niet te oordelen over wetenschappelijke theorieën. Nochtans hebben zij wel tot taak na te gaan of de geneesheer zich niet heeft plichtig gemaakt aan grove onwetendheid, gebrek aan voorzorg of aan vooruitzicht, of hij de door

hem gebruikte techniek heeft omgeven van de noodzakelijke voorzorgen die in een dergelijk geval geboden waren, enz. De Rechtbanken zullen hier oordelen aan de hand van expertisen. Indien men zich houdt aan het principe dat zij niet hebben te oordelen over wetenschappelijke vraagstukken, zou hieruit logischerwijze moeten besloten worden dat twijfel of onenigheid onder de experten in principe zou moeten leiden tot niet aansprakelijkheid. Dit is evenwel niet steeds het geval.

22. Als algemene regel kan, in verband met de toegepaste therapie, worden vooropgesteld dat een geneesheer, behoudens fouten in de uitvoering, zijn aansprakelijkheid niet in het gedrang brengt wanneer hij klassieke methodes toepast. Naarmate hij deze verlaat wordt van hem meer voorzichtigheid geëist. Het zal derhalve voor een geneesheer betrekkelijk gevaarlijk worden theorieën aan te kleven en toe te passen die slechts verdedigd worden door een minderheid, tegen de eensgezinde mening van de meerderheid in.

Een dergelijk geval heeft in Frankrijk aanleiding gegeven tot de veroordeling van een geneesheer homeopaat: « Attendu, oordeelde het Hof van Beroep te Montpellier (25), qu'en présence de l'avis unanime des médecins allopathes et de la division existant entre les tenants de l'école homéopathique, le Docteur D... a fait preuve d'une imprudence caractérisée et négligé systématiquement, conformément à l'avis hasardeux d'une minorité dissidente, le recours à la sonde, qu'il ait interdit celui-ci ou qu'il ait seulement omis de le prescrire... ».

23. Zo komen wij tot het tweede deel van dit betoog: de burgerlijke aansprakelijkheid van de geneesheer in verband met nieuwe, wetenschappelijke praktijken, meer bepaald de zgn. reanimatie en de experimenten.

Deel II: Aansprakelijkheid in verband met nieuwe wetenschappelijke praktijken

A. De reanimatie

24. Het weze er vooraf aan herinnerd dat de geneesheer tot plicht alles te doen wat mogelijk is om zijn patiënt te redden en dat hij derhalve ook, in geval van nood, gebruik zal moeten maken van de techniek der reanimatie. Dit is echter niet het probleem dat hier zal worden behandeld, doch wel *in hoever* en *hoelang* hij verplicht is de reanimatie toe te passen op een persoon die op een louter kunstmatige wijze in het leven wordt gehouden.

Het geldt hier een zeer ernstige vraag. Zij stelt zich geneeskundig als volgt: « un fonctionnement organique imposé artificiellement, » leert Prof. Chauchard, « n'implique la survie que dans deux cas: si le cerveau est intact et maintient la possibilité de conscience d'une part; si la respiration et la circulation spontanée sont aptes à reprendre, d'autre part; s'il n'en est pas ainsi, nous avons affaire à un vrai cadavre vivant » (26).

Teneinde het probleem nog meer concreet te belichten, citeren wij hier volgende pasus uit een artikel van Dr. J. Dormont: « Le cas le plus angoissant est celui des malades « décérébrés », c'est-à-dire n'ayant plus d'activité cérébrale, plus de respiration spontanée, et qui ne sont maintenant en vie que par un ensemble de moyens mécaniques ou médicamenteux. Chez certains, la survie peut être prolongée pendant des semaines, et cet état de choses est pénible pour

tous, en particulier pour la famille, à laquelle on ne peut masquer le pronostic quand on a acquis soi-même la conviction qu'il s'agissait d'un mort en sursis. Il suffit d'appuyer sur le bouton qui commande le respirateur, et toute vie s'arrête » (27).

De vraag stelt zich hier dan ook op een concrete en enigszins elementaire wijze in haar formulering: mag de geneesheer op die knop duwen zonder zijn aansprakelijkheid in het gedrang te brengen.

25. De vraag stellen is een reeks discussies uitlokken, zowel vanwege juristen als van geneesheren (28), moralisten en theologen (29). De penalist zal o.m. onmiddellijk denken aan de wet van 6 januari 1961 (30), die aan eenieder de plicht oplegt bijstand te verlenen aan personen in nood; de civilist o.m. aan de juridische gevolgen die aan het overlijden verbonden zijn.

26. Keren wij echter terug op onze vraag: kan een geneesheer burgerlijk aansprakelijk worden verklaard wanneer hij, in dergelijke omstandigheden, niet alles doet wat hij kan of zou kunnen doen, of wanneer hij de zorgen onderbreekt, hetgeen fataal de dood voor gevolg zal hebben.

27. Veronderstellen wij eerst dat de familie daartoe haar toestemming heeft gegeven.

Daardoor is de moeilijkheid niet opgelost. De toestemming is immers op zichzelf niet voldoende om de houding van de geneesheer te rechtvaardigen (31). De kwestie zal derhalve in hoofdorde dienen te worden beslecht aan de hand van de medische daad.

28. De geneesheer is ertoe gehouden zorgen toe te dienen aan een *mens*. De beschrijving van de toestand waarin een drager van een irreversiebel letsel, die op een louter kunstmatige wijze in het leven wordt gehouden, zich bevindt, leidt echter tot een onafwendbaar besluit: een dergelijke persoon kan nog moeilijk een patiënt worden genoemd; hij herleidt zich veeleer tot een louter levend organisme, tot een « préparation coeur-poumons » (32), tot een « levend lijk » (33).

Indien dienvolgens de geneesheer, in dergelijke gevallen, zijn zorgen stopzet, kan hij er niet van beschuldigd worden zijn *patiënt* te verlaten. Hij zal derhalve, wanneer hij zulks doet, geen burgerlijke aansprakelijkheid oplopen.

29. Er kan niet worden ontkend dat een dergelijke zienswijze gevaarlijk is. Zij dient dan ook strikt te worden opgevat. Men denkt hierbij immers noodzakelijk aan de gelijkenis die zij vertoont met de euthanasie, welke steeds, in ieder geval, te veroordelen is. Tussen het stopzetten van de reanimatie op een persoon die op een louter mechanische wijze in het leven wordt gehouden en de euthanasie, bestaat evenwel een grondig verschil: « Er is in dit geval, leert Paus Pius XII, geen enkele directe beschikking over het leven van de patiënt, noch euthanasie, hetgeen nimmer geoorloofd zou zijn; ook wanneer de bloedsomloop erdoor tot stilstand komt, is het staken van de reanimatie-pogingen nooit anders dan slechts een indirecte oorzaak van het ophouden van het leven, en in dit geval moet men het principe van het dubbele effect toepassen en dat van het « *voluntarium in causa* » (34).

Deze zienswijze wordt ook voorgehouden door Pater M. Riquet, s.j., die haar trouwens verder toepast op zekere vroegtijdig geboren kinderen: « Laisser mourir, zegt hij, ce n'est pas tuer. S'il n'est jamais permis

d'agir positivement pour détruire la vie, il n'est pas défendu de laisser agir un processus naturel de désintégration biologique que l'on n'a pas l'obligation d'entraver ou de réduire, surtout quand on prévoit qu'au prix d'un effort long et onéreux on n'aboutira qu'à maintenir une vie précaire et douloureuse dans un organisme monstrueux ou débile. C'est notamment le cas dans la réanimation de certains prématurés. Forcer la nature pour faire vivre même un monstre qu'elle vouait à une mort précoce, n'est certainement le devoir ni de la famille, ni du médecin » (35).

30. Dezelfde oplossing moet gegeven worden, ook wanneer de familie haar toestemming niet zou hebben gegeven. De familie heeft immers niet meer rechten dan de patiënt zelf. Zij kan van de geneesheer alleen eisen dat hij zorgen zou toedienen in de normale betekenis van het woord. Vermits deze eis hier geen concrete inhoud meer bezit, kan zij de arts niet verplichten een dergelijke verzorging te blijven waarnemen (36).

Deze zienswijze zou des te meer geboden zijn wanneer de apparatuur, die dikwijls zeldzaam is, noodzakelijk mocht zijn voor de redding van een geneesbare patiënt.

31. Het is niet van belang ontbloeit hier kort de zienswijze mede te delen die door Paus Pius XII werd voorgehouden tijdens een toespraak over reanimatie, op 24 november 1957 (37).

« Daar anderzijds deze behandelingswijze buiten de gewone middelen ligt, waartoe men gedwongen is zijn toevlucht te nemen, kan men niet staande houden dat zij moet worden toegepast... »

« ... Wat de eigen en onafhankelijke plicht van de familie aangaat, deze strekt doorgaans tot het gebruik van de gewone middelen. Indien derhalve blijkt dat de poging tot reanimatie voor de familie werkelijk zulk een bezwaar vormt, dat men het haar in geweten niet mag opdringen, kan zij met recht bij de arts aandringen zijn pogingen te staken, en de arts handelt wettig door daaraan gevolg te geven. »

Op de vraag: « Mag de arts het ademhalingsapparaat wegnemen voor dat de bloedsomloop definitief tot stilstand gekomen is », antwoordt de Paus: « Op deze vraag moet bevestigend worden geantwoord » (38).

B. Het experiment

32. Stonden wij bij de reanimatie in een van de meest recente aspecten wellicht der geneeskundige aansprakelijkheid, dan zal thans een ander probleem worden belicht waarvan het belang aan niemand zal ontsnappen, nl. het wetenschappelijk experiment.

33. Bij het onderzoek naar de vraag of een geneesheer een experiment mag verrichten, en welke zijn aansprakelijkheid is terzake, dient rekening te worden gehouden met drie essentiële elementen: de geneeskunde, degene op wie het experiment wordt verricht, en degene die experimenteert.

34. De geneeskunde is een levende en evoluerende wetenschap. Steeds meer actieve geneesmiddelen worden op de markt gebracht, steeds verder doorgedreven heelkundige ingrepen worden verricht. Dit zijn resultaten. Vooraleer zij werden bereikt, werden verscheidene stadia doorgemaakt, onder meer laboratoriumonderzoeken en proeven op dieren. Er komt

echter steeds een ogenblik waarop deze op punt gestelde therapieën en ingrepen voor het eerst op hun werkelijk object, de mens, moeten worden toegepast. Een eerste toediening van een geneesmiddel, het voor het eerst uitvoeren van een heelkundige techniek, blijft een stap in het onbekende. Indien men een dergelijk experiment op een absolute wijze ongeoorloofd mocht verklaren, zou men door het feit zelf iedere vooruitgang onmogelijk maken. Het experiment is de prijs die moet worden betaald aan de vooruitgang. Vermits men deze laatste aanvaardt, moet men noodzakelijk ook zijn tol aanvaarden. Dit zijn ideeën die niet alleen door geneesheren, doch ook door moralisten en theologen worden voorgehouden (39).

35. Is het principe van de mogelijke liciteit aanvaard, dan blijven evenwel de omstandigheden te bepalen waarin een experiment mag geschieden. Er bestaat inderdaad, om uitersten te nemen, een determinerend verschil tussen het experiment van Pasteur, en de proefnemingen verricht in Duitse concentratiekampen.

Deze vraag zal worden onderzocht, zoals in het eerste deel van het betoog, aan de hand van de toestemming tot het experiment, zijn voorwerp en zijn uitvoering. Toestemming en voorwerp laten zich hier echter moeilijk van elkaar scheiden. Alles hangt immers van het voorwerp af. Zij zullen daarom gelijktijdig worden behandeld.

A. Toestemming - Voorwerp

a) *Experiment met toestemming en met therapeutisch doel.*

36. Het experiment is ongetwijfeld aanvaardbaar, het kan zelfs geboden zijn, wanneer het wordt verricht op een patiënt die zich in een hopeloze toestand bevindt en voor dewelke geen enkele traditionele therapie redding meer kan brengen. In een dergelijk geval mag een uitermate gevaarlijke, zelfs zuiver experimentele behandeling worden ingesteld wanneer er redenen bestaan te denken dat zij een gunstige uitslag zou kunnen opleveren. Trouwens het aangewend middel is dan rechtstreeks gerechtvaardigd door zijn oorzaak en doel. De verhouding oorzaak-middel-gevolg, essentieel voor de rechtvaardiging van de medische daad, blijft geëerbiedigd. De niet aansprakelijkheid van de geneesheer lijdt dan ook geen twijfel.

37. Het zijn evenwel niet zozeer deze gevallen die de meeste moeilijkheden opleveren, noch voornamelijk het meest praktisch belang vertonen, doch wel degene waarbij aan zieken, tijdens hun behandeling, nieuwe geneesmiddelen worden toegediend, of waarbij op patiënten nieuwe methodes van heelkundige bewerkingen worden toegepast, alhoewel dit voor hen persoonlijk niet noodzakelijk is. Het geldt derhalve gevallen waarin wetenschappelijke overwegingen en therapeutische bedoelingen voor de toekomst, de individuele therapie beïnvloeden.

Er wordt dus ondersteld dat de geneesheer over middelen beschikt die voldoening geven, doch dat hij hoopt door aanwending van een ander procédé een nog meer gunstig resultaat te bereiken, zonder evenwel een eerder negatieve uitslag te kunnen uitsluiten.

38. Het probleem dat zich hier stelt moet weliswaar worden bekeken in functie van de eisen van de geneeskunde, die ten slotte deze zijn van gans de

collectiviteit, doch het primordiaal belang van het individu mag daarbij niet worden genegeerd.

Evenzeer als een absoluut negatieve houding iedere vooruitgang zou onmogelijk maken en dus zou indruisen tegen het openbaar belang, zou een aanvaarding zonder voorbehoud een miskennis inhouden van andere hogere belangen in de persoon van de patiënt.

39. Principieel kan tot de liceïteit van dergelijke handelwijzen worden besloten. Experimenten met gemengd doel zijn immers een noodzakelijke schakel voor de vooruitgang van de geneeskunde ten bate van de mens en van de collectiviteit. Er moeten echter voldoende waarborgen worden geboden aan de patiënt. Daarom moet de *uitvoering* van dergelijke experimenten worden voorbehouden aan bepaalde geneesheren (40).

b) *Experimenten met toestemming doch zonder therapeutisch doel:*

40. In algemene regel dient te worden gezegd dat een contract waarbij iemand erin toestemt dat op zijn persoon een zuiver experiment zou worden verricht, onaanvaardbaar is. Een dergelijke overeenkomst is, in principe, immoreel. Zo werd terecht een geneesheer, die op een vrouw, met haar toestemming, een esthetische ingreep had verricht met louter experimentele doeleinden, door het Hof van Beroep te Lyon tot schadevergoeding veroordeeld (41).

41. De vraag kan evenwel worden gesteld of geen uitzonderingen op deze regel mogelijk zijn. Hier kan enigszins worden geargeld.

In *uitzonderlijke* omstandigheden zou wellicht een positief antwoord kunnen worden gegeven, inzonderheid wanneer het verrichten van het experiment absoluut noodzakelijk mocht blijken tot het bereiken van een onmiddellijk nut voor de collectiviteit. Dit rechtstreeks openbaar belang is evenwel op zichzelf niet voldoende. Het door de vrijwilliger opgelopen risico mag daarenboven niet te groot zijn; zijn toestemming moet daarenboven gesteund zijn op volledige en integrale voorlichting, zij mag in geen geval ingegeven zijn door geldbejag.

42. Het zuiver experiment, in principe verboden, kan dus in *uitzonderlijke* omstandigheden worden aanvaard. Ook in dit laatste geval zal de aansprakelijkheid van de geneesheer echter zeer streng moeten worden beoordeeld. Het is immers aan hem na te gaan of aan de vereiste voorwaarden is voldaan, inzonderheid of het door de vrijwilliger opgelopen risico beperkt is. Wanneer hij zulks verzekert (en hij moet het kunnen bevestigen), is hij gehouden tot dat *resultaat*. Er kan hier trouwens een vergelijking worden gemaakt met de aansprakelijkheid die deze is van organismen die collecten doen van bloed. Zij houden voor dat geen nadelige gevolgen aan het bloed geven verbonden zijn. Zij gaan de verbintenis aan, zoals het Hof van Beroep te Parijs het aanvaardde (42), geen schade te berokkenen aan de gever. Wanneer deze zich toch realiseert, zijn zij er aansprakelijk voor. Dezelfde regel moet hier worden toegepast. Degene die experimenteert zou bv. geen toeval mogen inroepen. Het toeval, het onvoorzienbare, is immers inherent verbonden aan het experiment.

c) *Experimenten zonder toestemming doch met therapeutisch doel:*

43. Bij de behandeling van de algemene regels die

de aansprakelijkheid van de geneesheren beheersen, werd gezien dat de arts, behoudens uitzonderingsgevallen, nooit mag optreden wanneer hij daartoe geen toestemming heeft bekomen (43). Dit principe is hier *a fortiori* van toepassing.

Indien evenwel geen toestemming *kan* worden bekomen, bv. bij bewusteloosheid van de patiënt en bij afwezigheid van de familie, en indien de experimentele behandeling of ingreep de *enige kans* op redding uitmaakt, is de geneesheer gerechtigd haar door te voeren.

d) *Experiment zonder toestemming en zonder therapeutisch doel:*

44. Een experiment doorgevoerd zonder therapeutisch doel, bij een patiënt die er niet heeft in toegestemd, brengt zeker, op zijn minst, de quasi-delictuele aansprakelijkheid van de geneesheer in het gedrang. Terecht werden dienvolgens geneesheren aansprakelijk verklaard die ten experimentele titel de etter van een syfilitisch letsel aan hun patiënt hadden geïnoculeerd (44), die de radiografie proefondervindelijk hadden aangewend (45), die een persoon hadden onderworpen aan een voor hem nutteloze arteriografie ten einde een nieuwe product te beproeven (46). De experimentatie kan trouwens soms werkelijk misdadig worden genoemd, o.m. wanneer kankerweefsel proefondervindelijk wordt geënt (47).

B. *Uitvoering*

45. Er zijn dus gevallen waarin een experimentele behandeling of ingreep geoorloofd is. Thans dient te worden nagegaan wie haar mag *uitvoeren*.

46. Het diploma van doctor in de genees-, heel- en verloskunde verleent aan de geneesheer het recht te genezen. Er werd echter gezien (48) dat de ingestelde therapie, behoudens uitzonderingsgevallen, in overeenstemming moet zijn met de vast aanvaarde regels van de geneeskundige wetenschap. Indien hij een therapie instelt die slechts wordt aangekleefd door een minoriteit is hij, in geval van schade, practisch automatisch aansprakelijk. Dit zal *a fortiori* het geval zijn wanneer hij experimenteert. Hij kleeft dan immers geen theorie meer aan van een minderheid, meestal gaat hij zelfs tegen de algemeen aanvaarde leer in.

47. Behoudens uitzonderingsgevallen (49), wordt aan de geneesheer derhalve het recht ontzegd te experimenteren. Volkomen terecht. Inderdaad, hij heeft alleen tot *taak* te genezen. Dat de therapie die hij instelt, in principe, conform moet zijn aan vast aanvaarde methodes, is ingegeven door een elementaire *voorzichtigheid*. Dat hij niet mag experimenteren is daarenboven geboden omwille van het *vertrouwen* dat de patiënt in hem moet kunnen stellen. De zieke moet weten, niet alleen dat zijn geneesheer alles zal doen wat hij kan om hem te genezen, doch daarenboven dat hij bij de behandeling geen ander doel zal beogen.

48. In de gevallen waarin experimenten kunnen worden aanvaard, en wij denken hier inzonderheid aan de experimenten met gemengd doel (50), moeten zij worden voorbehouden aan geneesheren aan wie, naast de therapie, ook de *taak* is toevertrouwd het wetenschappelijk onderzoek te bevorderen, en derhalve, inzonderheid aan degene die verbonden zijn aan de Universiteiten.

Het wetenschappelijk onderzoek is een van de essen-

tiële opdrachten van de Universiteit. De Faculteit Geneeskunde maakt op die regel geen uitzondering. Zij heeft derhalve tot *plicht* positief bij te dragen tot de vooruitgang van de geneeskunde. Haar vorsing kan zich niet beperken tot theoretisch onderzoek en proeven in laboratoria en op dieren. Zij moet noodzakelijk reiken tot in de klinieken.

Deze zienswijze houdt rekening met de eisen van de *voorzichtigheid*: in Universitaire klinieken kan immers en moet trouwens meer onderlegdheid worden ondersteld dan elders; het volgen van de zieke is er tevens gemakkelijker.

Ook aan de vereisten van *toestemming* en *vertrouwen* is alsdan voldaan. Het publiek weet immers dat het Academisch Ziekenhuis deel uitmaakt van de Universiteit, dat aldaar, naast de zuivere therapie, ook wordt gedaan aan wetenschappelijk onderzoek. Het weet het trouwens zo goed, dat het aan degenen die er zich laten behandelen een specifieke naam geeft. Het laat zich daardoor niet afschrikken, wel integendeel. Trouwens, degenen die zich aan de zorgen van een Universitaire kliniek toevertrouwen, zijn verplicht er de werkwijze van te aanvaarden, zich neer te leggen bij een soort reglement van inwendige orde, eigen aan die instelling en conform aan haar dubbele opdracht: therapie en wetenschappelijk onderzoek (51).

Er dient evenwel te worden beklemtoond dat de eerste taak van de geneesheer steeds de therapie blijft. De patiënt is, ook hier, vóór alles een zieke. Hij mag slechts daarna, en ten bijkomstige titel, een belangwekkend geval zijn.

49. De aansprakelijkheid van de geneesheren verbonden aan Universitaire klinieken zal niet integraal kunnen worden beoordeeld naar de criteria die deze van een gewoon geneesheer beheersen. De durf in de therapie wordt hen immers in zekere mate opgelegd. Zij zijn niet verplicht zich te houden aan de klassieke methodes. Zij moeten integendeel steeds verder doorgedreven technieken op punt stellen en uitwerken, steeds doelmatiger therapieën toepassen. Hun aansprakelijkheid kan derhalve op eerste gezicht kleiner lijken dan die van een gewoon geneesheer. Zij is echter anderzijds ook groter in die zin dat hun onderlegdheid, hun wetenschappelijke kennis in de beoordeling van hetgeen te doen en te laten valt, eveneens naar strengere criteria zullen worden beoordeeld.

Bestluit

Uit hetgeen vooraf gaat kunnen de volgende besluiten worden getrokken.

De geneesheer is, zoals iedereen, aansprakelijk voor de schade die hij heeft berokkend door zijn fout.

Hij zal een fout begaan wanneer hij niet optreedt zoals de wet soms, doch vooral zoals het geneeskundig contract, aangevuld met de beroepsgewoonten, de regels eigen aan zijn deontologie, het hem opleggen.

Het geneeskundig contract onderstelt de toestemming van de patiënt. Die toestemming op haar beurt vereist een zekere voorlichting.

Het geneeskundig contract moet een geoorloofd voorwerp hebben. Het mag niets inhouden dat in strijd is met de wet of met de goede zeden.

In de uitvoering is de geneesheer verplicht aan zijn zieke nauwgezette en oplettende zorgen te verschaffen in overeenstemming met de huidige stand van de wetenschap.

Tot zover de algemene regels der verbintenissen (1e deel van het betoog).

Doch de moderne wetenschap werpt hier nieuwe problemen op, zoals reanimatie en experimenten (2e deel van het betoog).

Wat de reanimatie betreft: wanneer zijn patiënt zich herleidt tot hetgeen Prof. Chauchard noemt « un cadavre vivant », dan is de geneesheer niet meer *per se* verplicht verdere zorgen te verlenen omdat hij dan geen therapie meer instelt, doch wel eenvoudig een organisme in leven houdt.

Een experiment is alleen geoorloofd wanneer het doorgaat met toestemming van degene die eraan onderworpen wordt, en op voorwaarde daarenboven, tenzij uitzonderlijke omstandigheden, dat een therapeutisch doel aanwezig is. Experimenten moeten, behoudens uitzonderingsgevallen, voorbehouden blijven aan degene die daartoe de opdracht hebben gekregen: geneesheren verbonden aan Universitaire Klinieken.

R. DIERKENS,

Geaggregeerde van het Hoger Onderwijs, Werkleider aan het Laboratorium voor Genechtelijke Geneeskunde en Criminalistiek van de Universiteit te Gent (Directeur: Prof. Dr. F. Thomas).

(1) K.B. 31-5-1885, art. 1, K.B. 7-5-1931, art. 5; Wet van 25-7-1938, art. 2, Besluit van de Regent 13-7-1945, Besluit van de Regent, 31-12-1949, artt. 41 en 54.

(2) Wet van 12 maart 1818, K.B. van 31 mei 1885.

(3) O.m. K.B. van 10 juni 1922, K.B. van 12 oktober 1922, Besluitwet van 24 januari 1945, Besluiten van de Regent van 6 februari 1946 en 15 juli 1946.

(4) Decreet nr. 47-1169, dd. 27-6-1947, gewijzigd door het decreet nr. 49-1130, dd. 2-8-1949 en het decreet nr. 51-1369, dd. 28-11-1951.

(5) Raad van State, 6-10-1951, *J.T.* 1951, blz. 536.

(6) *F. Laurent, Principes de droit civil*, deel XX, nr. 516, blz. 560; *H. De Page, Traité élémentaire de droit civil belge*, deel II, (1940) nr. 927 en noot 1, blz. 854, deel IV (1943), nr. 858, noot 3, blz. 874, *R. Pirson-A. DeVillé, Traité de la responsabilité civile extra-contractuelle*, deel II, nr. 427, blz. 363.

(7) *S.* 1835, 1, 401.

(8) *D.P.* 1936, 1, 88.

(9) Zie o.m. *X. Ryckmans, Les droits et les obligations des médecins*, 1954, nr. 401 v.v., blz. 318 v.v., *Heger Gilbert, Déontologie Médicale*, 1946, blz. 204 v.v., *H. Lalou, Traité pratique de la responsabilité civile*, 1955, nrs. 422 v.v., blz. 322 v.v., *R. Savatier, Traité de la responsabilité civile en droit français*, 1951, deel II, nr. 775 v.v., blz. 375 v.v., en de door deze auteurs aangegeven rechtsleer en rechtspraak.

(10) *R. Savatier, J.M. Aubry, J. Savatier, H. Péquignot, Traité de droit médical*, 1956, nr. 238, blz. 215; *H. Lalou, op. cit.*, nr. 585, blz. 438; *J. Savatier, La profession libérale*, 1947, blz. 215-216, en de door deze auteurs aangegeven rechtsleer en rechtspraak.

(11) *H. De Page, op. cit.*, deel IV, nr. 847, blz. 863; *R. Dekkers, Handboek van Burgerlijk Recht*, nr. 1103, blz. 621; *F. Laurent, op. cit.*, deel 27, nr. 333, blz. 375; *X. Ryckmans, op. cit.*, nr. 206, blz. 168.

(12) *C. Rechth. Bergen*, 2-4-1936, *R.G.A.R.* 1936, 2182; *Amiens*, 14-2-1906, *D.P.* 1907, 2, 44 en noot *A. Mérignac*.

(13) *Cass. civ.* 1-2-1961, *Annales de Médecine légale*, 1961 blz. 625.

(14) *Luik*, 30-7-1890; *B.J.* 1891, 699.

(15) *C. Rechth. Bergen*, 2-4-1936, *R.G.A.R.* 1936, 2182.

(16) *Parijs*, 12-3-1931, *D.P.* 1931, 2, 141 en noot *J. Loup*.

(17) *Parijs*, 7-3-1952, *D.* 1952, *J.* 367; *Cass. civ.*, 28-12-1954, *D.* 1955, *J.* 249 en noot *R. Savatier*.

(18) *Cass. civ.*, 27-10-1953, *D.* 1953, *J.* 658.

(19) *R. Dierkens, Lichaam en Lijk*, 1962, nr. 51, blz. 39-40.

(20) *Artt.* 350 en 353 S.W.B.

(21) *Artt.* 392 v.v. S.W.B.

(22) *Parijs*, 22-1-1913, *Pas.*, 1920, 2, 135, *D.P.* 1919, 2, 73 en noot *S. Denisse*, *S.* 1918-1919, 2, 97 en noot *E.H. Perreau*; *Cass. civ.* 29-11-1920, *D.P.* 1924, 1, 103; *Lyon*, 27-5-1936, *D.H.* 1936, 465, *Parijs*, 13-1-1959, *D.* 1959, *J.* 26.

(23) *Cass.*, 16-12-1948, *J.T.* 1949, blz. 53, 84 en noot *R. Savatier*.

(24) *D.P.* 1936, 1, 88.

(25) *Montpellier*, 14-12-1954, *D.* 1955, *J.* 745 en noot *J. Carbonnier*.

(26) *Geciteerd in M. Riquet, « Réflexion morale », Cahiers Laënnec*, 1962, nr. 1, blz. 67.

(27) *J. Dormont, « Problèmes de réanimation et pathologie rénale », Cahiers Laënnec*, 1962, nr. 1, blz. 40.

(28) O.m. in verband met de mogelijkheden die een dergelijk levend organisme biedt voor enten.

(29) Hier stellen zich o.m. problemen in verband met het toedienen van de laatste Sacramenten.

(30) *Art.* 422bis S.W.B.

(31) *Cfr.* nr. 16.

(32) *M. Arthuis*, « La réanimation respiratoire », *Cahiers Laënnec*, 1962, nr. 1, blz. 33.

(33) Cfr. nr. 24.

(34) *Paus Pius XII*, « Toespraak over de « reanimatie » », 24-11-1957, *Akten van Z.H. Paus Pius XII*, 1957, blz. 678.

(35) *M. Riquet*, « Réflexion morale », *Cahier Laënnec*, 1962, nr. 1, blz. 72.

(36) De geneesheer zou echter het verzet van de familie niet eenvoudig mogen negeren. Hij zou haar in een dergelijk geval in de gelegenheid moeten stellen een andere geneesheer te vinden die de behandeling zou voortzetten.

(37) *Akten van Z.H. Paus Pius XII*, blz. 677-678.

(38) De Paus voegt hieraan toe: « Indien het H. Oliesel nog niet is toegediend, trachtte men de ademhaling te doen voortzetten totdat dit is geschied ».

(39) « ... la science de la vie ne peut être qu'une science comme les autres, basée sur l'expérimentation et ne progressant que par elle.

Deux conséquences découlent de cet état de choses. En premier lieu, parce qu'il réclame le bénéfice des acquisitions de cette science, le malade en reconnaît la légitimité; il en ratifie tout le passé...

Et — c'est la seconde conséquence — en se confiant au médecin, l'homme qui cherche délivrance de ses maux ne peut vouloir une des conséquences en refusant l'autre; la maladie. Lui aussi sera chose d'observation, de tentative, de recherche. C'est la rançon nécessaire des soins et c'est une quote-part payée au soulagement de l'humanité. On ne

peut vouloir une des conséquences en refusant l'autre; on ne peut prétendre recevoir sans donner » (E. Tesson, s.j., « Réflexions morales », *Cahiers Laënnec*, 1952, nr. 2, blz. 29).

(40) Cfr. nr. 48 v.v.

(41) Lyon, 27-6-1913, *D.P.* 1914, 2, 73 en noot *H. Lalou*.

(42) Parijs, 12-5-1959 en 21-1-1960, *Annales de Médecine légale*, 1960, blz. 381-382.

(43) Cfr. nr. 10 v.v.

(44) C. Rechtb. Lyon, 15-12-1859, *D.P.* 1859, 3, 87.

(45) Aix, 22-10-1906, *D.P.* 1907, 2, 41 en noot *A. Mérignac*, *S.* 1909, 2, 321 en noot *E. H. Perreau*, *B.J.* 1908, 134.

(46) Parijs, 11-5-1937, *Gaz. Pal.*, 1937, 2, 379, *D.H.* 1937, 340.

(47) *A. Moreau*, *La responsabilité médicale*, 1891, blz. 53-54.

(48) Cfr. nr. 22.

(49) Namelijk wanneer een experimentele behandeling of ingreep therapeutisch gezien noodzakelijk is (cfr. nrs. 36 en 43).

(50) Cfr. nrs. 37-39.

(51) Deze regels zijn niet van toepassing in geval van zuiver experiment (cfr. nrs. 40-42). Indien ook dit laatste, in de gevallen waarin het kan worden aanvaard (nr. 41), alleen zou mogen worden doorgevoerd in Universitaire centra, dan onderstelt het, in iedere geval, een duidelijke voorlichting en uitdrukkelijke toestemming. Een experiment zonder toestemming en zonder therapeutisch doel (cfr. nr. 44), is ook hier formeel te verwerpen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 14 september 1961.

Eerste voorzitter: M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever: M. Moriamé.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs. De Bruyn en Demeur.

Gerechtigd akkoord. — Gevolgen van de indiening van het verzoekschrift tot het bekomen van een gerechtelijk akkoord. — Nietigheid van de betaling van een som geld na de indiening van het verzoekschrift en zonder machtiging van de rechter-commissaris.

Krachtens de artikelen 5 en 11 van de samengeschaakte wetten op het gerechtelijk akkoord wordt door de indiening van een verzoek tot gerechtelijk akkoord eensdeels van rechtswege ten voordele van de schuldenaar gelijk welke latere daden van uitvoering voorlopig geschorst en anderdeels aan de schuldenaar tijdens de aldus aanhangig gemaakte procedure verbod opgelegd om zonder machtiging van de rechter-commissaris zijn goederen te vervreemden, met hypotheek te bezwaren of zich te verbinden. Aldus wordt een samentloop onder de schuldeisers ingevoerd om de oplossing van het akkoord op een voet van gelijkheid mogelijk te maken.

De betaling van een som geld na de indiening van het verzoekschrift en zonder machtiging van de rechter-commissaris is nietig, daar zij een vervreemding uitmaakt. Deze betaling is immers de nakoming van een verbintenis een som geld, een vervangbare zaak te geven, zodat zij de overdracht van de eigendom van de zaak, het voorwerp van de verbintenis, tot gevolg heeft.

Mrs. Schrijnemaekers en Maisse

(curatoren in het faillissement van Thomas Joseph t/ Delarbre en Bairin.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 januari 1960 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de

artikelen 11, 38, lid 2, van de op 25 september 1946 samengeschaakte wetten op het gerechtelijk akkoord en 1238 van het burgerlijk wetboek,

doordat het bestreden arrest de conclusies van aanleggers qualitate qua verworpen heeft, welke ertoe strekten, krachtens de artikelen 11 en 38 van de samengeschaakte wetten op het gerechtelijk akkoord, als nietig te doen erkennen de betaling aan verweerder van een som van 257.309 frank, welke zonder de machtiging van de rechter-commissaris, hangende de rechtspleging tot het bekomen van een gerechtelijk akkoord, door de later failliet verklaarde schuldenaar verricht werd, en doordat het aldus geoordeeld heeft om de redenen dat bovengemeld artikel 11 van strenge interpretatie is, dat een betaling verrichten noch een vervreemding, noch een met hypotheek bezwaren, noch een zich verbindend is, en dat de machtiging van de rechter-commissaris dus niet vereist was, dan wanneer de betaling van een som geld de overdracht van de betaalde fondsen medebrengt, dat zij een daad van vervreemding uitmaakt en, om geldig te zijn, de bekwaamheid om te vervreemden vereist, en dat zij, dienvolgens, voor nietig en krachteloos moet gehouden worden, naar luid van de wetsbepalingen waarvan schending aangevoerd is, indien zij, zoals de litigieuze betaling van een som, door de schuldenaar, hangende de rechtspleging tot het bekomen van een gerechtelijk akkoord, zonder de machtiging van de rechter-commissaris verricht wordt:

Overwegende dat, naar luid van de artikelen 5 en 11 van de samengeschaakte wetten op het gerechtelijk akkoord, enerzijds, uit de indiening van het verzoek van rechtswege voorlopige schorsing volgt, ten voordele van de schuldenaar, van gelijk welke latere daden van uitvoering en anderzijds, de schuldenaar, hangende de rechtspleging tot het bekomen van het akkoord, noch vervreemden, noch met hypotheek bezwaren, noch zich verbinden kan, zonder machtiging van de rechter-commissaris;

Dat uit deze bepalingen volgt dat de wet met een, aldus bepaalde, onbeschikbaarheid de goederen treft welke van het patrimonium van de schuldenaar deel uitmaken en het gemeenschappelijk pand van zijn schuldeisers uitmaken; dat deze beperkingen de wil van de wetgever aantonen om de daden van beschik-

king van de schuldenaar en de verhalen van afzonderlijke chirographaire schuldenaars onmogelijk te maken, zodanig dat iedere regeling ten voordele van één van hen welke het gedeelte van de anderen zou verminderen verhinderd wordt; dat mitsdien een samenloop onder de schuldeisers op de dag van de indiening van het verzoek ingevoerd wordt, om de oplossing van het akkoord, op een voet van gelijkheid mogelijk te maken;

Overwegende dat ter zake, daar het verzoek op 17 december 1957 ingediend is, de samenloop van de schuldeisers op de goederen van de schuldenaar reeds bestond vóór de betwiste op 13 februari 1958 geschiede betaling;

Overwegende dat, in tegenstelling met hetgeen het bestreden arrest beslist, de betwiste betaling een vreemding uitmaakt, daar, wijl zij de nakoming is van een verbintenis een som geld, een vervangbare zaak te geven, die betaling zelve de overdracht van de eigendom van de zaak, het voorwerp van de verbintenis, tot gevolg heeft;

Dat, dienvolgens, daar de rechter-commissaris tot die betaling geen machtiging heeft verleend, zij nietig is;

Waaruit volgt dat het bestreden arrest de in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft;

Overwegende dat het rekwest van aanleggers qualitate qua die het Hof verzoeken zijn arrest bindend te verklaren voor Bairin, die door verweerder vóór de feitenrechter tot vrijwaring opgeroepen is, dient ingewilligd te worden;

Om deze redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, behalve in zover het de vordering van aanleggers qualitate qua verwerpt in zover zij op de artikelen 445 en 446 van de wet van 18 april 1851 gesteund was;

Verklaart dit arrest bindend voor Bairin;

Beveelt dat melding van dit arrest op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing zal gemaakt worden;

Veroordeelt verweerder Delarbre tot de kosten, daarinbegrepen de kosten van de bij de voorziening gevoegde stukken, maar behalve de kosten van het in de zaak brengen van Bairin; veroordeelt Bairin tot deze laatste kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2de Kamer. — 4 september 1961.

Voorzitter : M. Anciaux Henry de Faveaux.

Raadsheer-verslaggever : M. Busin.

Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Familieverlating. — Te late betaling van een onderhoudsuitkering. — Instellen van een vordering tot vermindering ervan zonder invloed op de strafbaarheid krachtens artikel 391 bis S.W.

De door art. 391 bis S.W. bestrafte vrijwillige niet-uitvoering van een definitieve veroordeling tot uitkering van onderhoud wordt niet uitgesloten door de omstandigheid dat de onderhoudsuitkering later werd verricht.

Het instellen van een eis tot vermindering van de uitkering tot onderhoud stelt de onderhoudsplichtige

niet vrij van de verplichting verder de beslissing, die er het bedrag van bepaald heeft, uit te voeren, zolang hij door middel van de burgerlijke rechtsvordering de vermindering ervan niet verkregen heeft.

Richard b.p. t/ Breulet.

Gelet op het bestreden arrest op 30 juni 1960 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 391 bis van het strafwetboek (wet van 14 januari 1928, artikel 1, gewijzigd bij de wet van 17 januari 1939, artikel 1, 154, 155, 156, 182, 189 van het wetboek van strafvordering, 1 van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering, 97 van de Grondwet, en voor zoveel als nodig, 3 en 4 van de wet van 17 april 1878, 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek,

doordat het bestreden arrest, daar beklagde vervolgd is geweest om vrijwillig van 2 juli 1958 tot 5 juni 1959, dit is meer dan twee maanden, in gebreke gebleven te zijn de termijnen van een aan aanlegster verschuldigde uitkering tot onderhoud te kwijten, beklagde vrijspreekt en het hof van beroep onbevoegd verklaart om over de burgerlijke vordering van aanlegster uitspraak te doen, om de redenen dat zo het juist is dat beklagde tussen 2 juli 1958 en 5 februari 1959, dit is meer dan twee maanden, in gebreke is gebleven de termijnen van de uitkering tot onderhoud te kwijten, de burgerlijke partij niet bewijst dat die niet betaling vrijwillig is; dat, afgezien van het beslag op het pensioen van beklagde door de burgerlijke partij, deze meer dan 200.000 frank bekomen heeft door het tegeldemaken in 1958 en 1959 van eigen goederen; dat de beklagde niet nagelaten heeft een vordering tot vermindering van de uitkering tot onderhoud in te stellen en dat de eerste rechter reeds de gegrondheid ervan blijkt aangenomen te hebben;

dan wanneer, *eerste onderdeel*, het niet de burgerlijke partij is, doch wel het openbaar ministerie, dat bij het vervolgen van de publieke vordering, de bestanddelen van het misdrijf van verlating van familie en onder meer het vrijwillig karakter van de niet-uitvoering van de verplichting tot het betalen van de uitkering tot onderhoud, moet bewijzen (schending van de artikelen 391 bis van het strafwetboek, 1 van de wet van 17 april 1878, 154, 155, 156, 182, 189 van het wetboek van strafvordering) en dan wanneer in elk geval,

Tweede onderdeel, geen van de redenen van het arrest het dispositief ervan rechtvaardigt vermits : a) de telastlegging die bij het hof van beroep aanhangig is op een vrijwillig verzuim doelde dat van 2 juli 1958 tot 5 juni 1959 geduurd had en niet tot 5 februari 1959, waaruit volgt dat de rechters de gevolgen van de dagvaarding miskend en hun beslissing niet wettig met redenen omkleed hebben (schending van de artikelen 182 van het wetboek van strafvordering, 97 van de Grondwet en 391 bis van het strafwetboek); b) de uitvoering van een veroordeling tot een uitkering tot onderhoud voorzien bij artikel 391 bis van het strafwetboek, het door dit artikel beteugeld misdrijf niet uitsluit wanneer het slechts plaats grijpt, meer dan twee maanden nadat de beslissing tot veroordeling noch voor beroep noch voor verzet vatbaar wordt en na de voor het verschijnen vóór de feitenrechter bepaalde datum,

waaruit volgt dat het onverschillig is dat aanlegster bepaalde stortingen in « 1958 en 1959 » verkregen heeft, daar die enige omstandigheid aan het te laat betalen zijn vrijwillig en strafbaar karakter niet ontnemt

(schending van de artikelen 391 bis van het strafwetboek en 97 van de Grondwet);

c) het instellen van een vordering tot vermindering van de uitkering tot onderhoud op een datum die het arrest niet aanduidt, beklagde niet vrijstelde van de verplichting de uitkering tot onderhoud verder te betalen noch a fortiori ervan volledig de termijnen te kwijten die vóór het instellen van de vordering vervallen waren (schending van de artikelen 391 bis van het strafwetboek, en 97 van de Grondwet):

Over het tweede onderdeel:

Overwegende dat het arrest, al wijst het hierop dat beklagde meer dan twee maanden in gebreke gebleven is de termijnen van de uitkering tot onderhoud waartoe hij veroordeeld is te kwijten, hem van de vervolgingen ontslaat daar het niet bewezen is dat zijn verzuim vrijwillig geweest is;

Overwegende dat het arrest om aldus « de vrijwillige schuldige niet-uitvoering » van de verplichtingen van beklagde van de hand te wijzen steunt, enerzijds, op het feit dat aanlegster « meer dan tweehonderdduizend frank, bekomen door te gelde making van eigen goederen, in 1958 en 1959 ontvangen heeft », en, anderzijds, op het feit dat « beklagde niet nagelaten heeft een vordering tot vermindering van de uitkering tot onderhoud in te stellen en dat blijkt dat de eerste rechter reeds de gegrondheid ervan aangenomen heeft »;

Overwegende dat de omstandigheid dat gelden te laat aan aanlegster in 1958 en 1959 overhandigd werden, in hoofde van de onderhoudsplichtige de vrijwillige niet-uitvoering, bestraft door artikel 391 bis van het strafwetboek, niet uitsluit;

Dat, het instellen van een eis tot vermindering van de uitkering tot onderhoud de onderhoudsplichtige niet vrijstelt van de verplichting verder de beslissing, die er het bedrag van bepaald heeft, uit te voeren zolang hij door middel van de burgerlijke rechtsvordering de vermindering ervan niet verkregen heeft;

Overwegende dat de door het arrest vastgestelde feiten derhalve de gevolgen die het eruit afleidt niet kunnen rechtvaardigen;

Dat het tweede onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen,

en zonder dat de andere middelen behoeven onderzocht te worden,

Verbreekt het bestreden arrest, in zover het het hof van beroep onbevoegd verklaart om over aanlegsters' vordering uitspraak te doen en haar de kosten van haar tussenkomst ten laste laat;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten, behalve tot die van de betekening van de voorziening aan het openbaar ministerie welke aanlegster ten laste zullen blijven;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Luik.

RAAD VAN STATE

3de Kamer. — 1 juni 1962.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. De Bock en Van Burmen.

Adjunct-auditeur-generaal : M. Lahaye.

Burgerlijke invaliditeitspensioenen. — Bewijs van aanslag in aanvullende personele belasting. — Motivering.

Het bewijs van een aanslag van een belastingplichtige, die in dit geval de schorsing van de uitbetaling van een burgerlijk invaliditeitspensioen tot gevolg zou hebben, moet blijken uit het belastingkohier; dergelijk bewijs kan niet volgen uit een niet nader toegelichte verklaring van de ontvanger der belastingen die in tegenstrijd is met officiële documenten door de belastingplichtige voorgebracht.

Is de beslissing van de commissie gesteund op de verklaring van de ontvanger, dan is deze niet naar behoren gemotiveerd.

Braun t/ Belgische Staat (Minister van Volksgezondheid en van het Gezin).

Arrest nr. 9423.

Overwegende dat Michel Braun, zoon van verzoeker, op 10 februari 1942 onder dwang bij de « Wehrmacht » ingelijfd en op 10 augustus aan het Oostfront gestorven is; dat verzoeker op 6 september 1948 om een pensioen van rechthebbende heeft verzocht, en dat de Burgerlijke Invaliditeitscommissie van Verviers op 16 oktober 1957 heeft beslist dat hij voldeed aan de wettelijke vereisten voor de toekenning van een pensioen van rechthebbende, behalve aan het vereiste betreffende de inkomsten; dat verzoeker op 24 november 1958 een aanvraag om herziening tot het ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin heeft gericht, onder aanvoering dat hij sedert twee jaar gepensioneerd was en niet langer zijn hoeve exploiteerde; dat de Burgerlijke Invaliditeitscommissie deze aanvraag op 15 april 1959 heeft afgewezen, omdat bleek uit inlichtingen op 17 december 1958 door de controleur der belastingen te Malmedy verstrekt, dat verzoeker tot het dienstjaar 1958 steeds in de aanvullende belasting was aangeslagen;

Overwegende dat verzoeker op 27 mei 1959 in hoger beroep is gegaan, onder aanvoering dat de bewering van de controleur der belastingen te Malmedy vals was en dat hij, volgens de ontvangen aanslagbiljetten, nooit in de aanvullende belasting was aangeslagen;

Overwegende dat de Hogere Commissie van beroep verzoekers beroep heeft afgewezen omdat het ministerie uitsluitend behoorde te steunen op de officiële verklaringen van de controleur der belastingen;

Overwegende dat verzoeker voor de Raad van State doet gelden, dat hij op 22 december 1959 voor de Hogere Commissie van beroep is verschenen en te dier gelegenheid officiële documenten heeft overgelegd waaruit blijkt dat hij nooit in de aanvullende belasting is aangeslagen; dat hij hieruit afleidt dat er kennelijk een vormgebrek is;

Overwegende dat luidens artikel 15 van de wet van 15 maart 1954, de uitbetaling van het pensioen van rechthebbende wordt geschorst zolang het globaal inkomen van de verwanten het vrijgesteld minimum van de aanvullende personele belasting overschrijdt; dat het laatste lid van artikel 15 bepaalt : « De ontvan-

gers der directe belastingen zijn gemachtigd, rechtstreeks en zonder de instemming der belastingplichtigen, aan de met de uitvoering van deze wet belaste diensten de nodige inlichtingen te verschaffen voor de toepassing er van »;

Overwegende dat, luidens het koninklijk besluit van 22 september 1937, de aanslagen van de belastingplichtigen in de belastingkohieren worden ingeschreven en eisbaar zijn krachtens de exectoir verklaarde kohieren; dat de Staat, opdat de betaling van een pensioen kan worden geschorst, moet bewijzen dat die schorsing wettig gemotiveerd is; dat het bewijs van de aanslag van een belastingplichtige moet blijken uit het belastingkohier; dat, ingeval verzoeker de feitelijkheid van zijn aanslag betwist, dit bewijs niet kan volgen uit een niet nader toegelichte verklaring van de ontvanger der belastingen, dat verzoeker van 1952 tot 1958 ononderbroken in die belasting is aangeslagen;

Overwegende dat de Hogere Commissie van beroep, toen zij op grond van die onvoldoende inlichtingen een pensioen van rechthebbende weigerde, haar beslissing niet naar behoren heeft gemotiveerd en zodoende artikel 21, § 2, van de wet van 15 maart 1954 heeft geschonden.

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing van 22 december 1959 van de Hogere Commissie van beroep van Luik is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal op de registers van de Hogere Commissie van beroep van Luik worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak wordt verwezen naar de anders samengestelde Hogere Commissie van beroep van Luik.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 25 april 1962.

Voorzitter : M. Mechelynck-Masson.

Raadsheren : M.M. Holvoet en Screvens.

Openbaar Ministerie : M. Smets, Advocaat-generaal.

Advocaten : Mrs. L. Peeters en Vanstaen.

Onvrijwillige slagen en verwondingen. — Toeschouwer getroffen door een voetbal welke van buiten het speelveld naar het speelveld geschopt werd.

Maakt zich plichtig aan onvrijwillige slagen of kwetsuren diegene die met een voetbal van achter de toeschouwers naar het terrein op zulke manier schopt dat een der toeschouwers getroffen wordt. Het gaat hier niet om een normaal risico dat door de toeschouwers van een voetbalmatch aanvaard wordt.

O.M. en V... G. t/ M... L.

Verdacht van te W., kanton B., op 26 februari 1961, bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, doch zonder het inzicht om de persoon van een ander aan te randen, onvrijwillig aan V. Maria slagen of verwondingen veroorzaakt te hebben.

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd;

I. Op strafgebied.

Overwegende dat het slachtoffer V. Maria, die een voetbalmatch als toeschouwerst bijwoonde, getroffen werd door een voetbal welke door betichte naar het speelveld geschopt werd;

Overwegende dat het ter zake niet gaat om een normaal risico dat door de toeschouwer van een voetbalmatch aanvaard wordt;

Dat de bal door betichte niet van binnen op het speelveld naar de toeschouwers gedurende het spel geschopt werd, maar van achter de toeschouwers in de richting van het veld; dat het slachtoffer welk naar het speelveld normaal gekeerd stond, alzo op het achterhoofd getroffen werd;

Dat betichte daarenboven met een voetbal van achter de toeschouwers naar het terrein op zulke manier te schoppen dat een der toeschouwers getroffen werd geen blijk gegeven heeft van het gepaste vooruitzicht en voorzorg;

Overwegende dat de toeschouwers die op normale wijze aanwezig zijn op een voetbalmatch, zelfs indien ze kosteloos toegelaten werden, niet blootgesteld zijn aan de fouten van hen die aan het spel eigenlijk niet deelnemen;

Overwegende dienvolgens dat de feiten voorzien in de betichting en door de eerste rechter weerhouden, bewezen zijn gebleven door het onderzoek voor het Hof gedaan;

Dat de straffoemeting, na aanneming van verzachtende omstandigheden, is aangepast; dat het nochtans meer gepast voorkomt het voordeel van de voorwaardelijkheid niet te zien worden toegepast;

II. Op burgerlijk gebied.

Overwegende dat de hele verantwoordelijkheid van het ongeval op betichte berust;

Overwegende dat uit de elementen van de zaak, en onder meer uit de stukken door de burgerlijke partij neergelegd, blijkt dat de burgerlijke partij een schade geleden heeft welke in oorzakelijk en noodzakelijk verband met de feiten staat;

Dat de omvang van deze schade nochtans niet voldoende vaststaat; dat de onderzoeksmaatregel door de eerste rechter bevolen zich derhalve opdringt en dat er geen redenen voorhanden zijn om deze deskundige opdracht te wijzigen;

Overwegende dat, in de huidige staat der zaak, het gepast voorkomt het door de eerste rechter toegekend provisioneel bedrag hoofdens vermengde materiële en morele schade zoals hierna bepaald te herleiden;

Om deze redenen :

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak en binnen de perken van de beroepen :

Gezien artikelen 24 van de wet van 15 juni 1935; 211 van het wetboek van strafvordering; 140 van de wet van 18 juni 1869 gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891;

Gezien de wetsbepalingen door de eerste rechter aangehaald, behalve artikel 9 van de wet van 31 mei 1888 gewijzigd bij de wet van 14 november 1947; ter zitting aangeduid door de heer Voorzitter;

Ontvangt de beroepen;

I. Op strafgebied.

Bevestigt het bestreden vonnis mits deze enkele wijziging, bij eenparigheid beslist, dat betichte van het

voordeel van de voorwaardelijkheid niet zal genieten;
Verwijst betichte in de kosten van beroep op de straf-
eis, belopende in het geheel tot op heden de som van
555 frank;

II. Op burgerlijk gebied.

Bevestigt het bestreden vonnis mits deze enkele
wijziging dat het provisioneel bedrag tot dewelke be-
tichte veroordeeld werd aan de burgerlijke partij te
betalen ten titel van schadevergoeding voor vermengde
materiële en morele schade van 25.000 frank tot
10.000 frank herleid wordt;

HOF VAN BEROEP TE LUIK

Nederlandstalige kamer — 31 maart 1961.

Voorzitter : M. Ulrix.

Raadsheren : MM. Hamont en ridder de Schaetzen.

O.M. : M.J. Kellens.

Advocaten : Mrs. Verougstraete (Brussel) en
Gruyters (Hasselt).

1. **Getuigenverhoor. — Wraking. — Voorwaarden.**
2. **Echtscheiding. — Redenen. — Niet-bezoeken van vrouw die in ziekenhuis een heelkundige bewerking onderging. — Weigeren van geschenken door de vrouw gezonden aan de gemeenschappelijke kinderen.**

1. *De wraking van een getuige, die in vage en onduidelijke termen wordt voorgesteld, dient verworpen. In elk geval dient de wraking, op straf van laattijdigheid, vóór het verhoor van de getuige aangegeven te worden.*
2. *Maken zware beledigingen uit, die op zichzelf een vraag tot echtscheiding rechtvaardigen : 1) het feit dat een echtgenoot verwaarloost zijn vrouw te bezoeken wanneer deze in het ziekenhuis een heelkundige bewerking ondergaan heeft; 2) het feit dat de man paasgeschenken, die zijn echtgenote aan de kinderen had toegezonden, heeft geweigerd en terug aan de moeder heeft doen toekomen.*

Van der Haegen t/ Rutten.

Herzien het arrest van dit Hof dd. 5 februari 1960, waarbij aan beide partijen toelating verleend werd zekere feiten te bewijzen in verband met de door hen wederkerig ingestelde eisen tot echtscheiding;

Gelet op de in regelmatige uitgiften voorgelegde processen-verbaal van het rechtstreekse getuigenverhoor, alsmede van het tegenverhoor, tot dewelke in uitvoering van voormeld arrest overgegaan is geworden;

I. ten overstaan van de door geïntimeerde voorgestelde wraking van getuige Keppens Irma, onderhoofd in de loop van het rechtstreeks getuigenonderzoek.

Overwegende dat, ten overstaan van de rechter-kommissaris, akte van deze wraking gevraagd werd onder het volgend voorwendsel : « gezien de houding van deze getuige en het feit dat er zich tijdens de behandeling der zaak voor de rechtbank van eerste aanleg een incident voordeed tussen partijen »;

Overwegende dat hogeraangehaalde wraking in dusdanige vage en onduidelijke termen voorgesteld werd dat het onmogelijk is te begrijpen welke grieven geïntimeerde tegen bedoelde getuige te doen gelden heeft; dat de wraking aldus behoort verworpen te worden;

Overwegende weliswaar dat geïntimeerde voor het Hof aanvoert dat deze getuige « in de zaak een persoonlijk belang heeft »; dat het Hof wel niet inziet in welke mate noch waarom deze getuige een persoonlijk belang heeft bij de uiteindelijke uitslag van het onderhavig rechtsgeding, doch dat, mocht zelfs dit persoonlijk belang bestaande in de in deze bewoording voorgestelde wraking laattijdig en bijgevolg niet-ontvankelijk is, omdat deze reden niet vóór het getuigenverhoor aangegeven werd, alhoewel het blijkt dat zij reeds alsdan door de wrakende partij gekend was;

II. Ten gronde :

Overwegende dat uit de gegevens van de getuigenonderzoeken gebleken is dat de feiten 4 en 12, tot het bewijs derwelke appellante toegelaten werd, bewezen zijn geworden; dat deze feiten trouwens, in de voor het Hof door geïntimeerde genomen besluiten, niet ernstig betwist worden;

Overwegende dat aldus vaststaat dat, terwijl appellante van twintig februari tot 4 maart 1957 in het hospitaal van Lokeren vertoefde om aldaar een ernstige heelkundige bewerking te ondergaan, geïntimeerde haar op geen enkel ogenblik bezocht heeft; dat eveneens vaststaat dat wanneer appellante, omstreeks Pasen 1958, aan de bij haar echtgenoot vertoefende kinderen pakjes met snoepgoed en andere kleine geschenken opstuurde, geïntimeerde niet aarzelde gezegde pakjes te weigeren, zodat de kinderen onwetend bleven van het gebaar door hun moeder te hunnen opzichte gedaan;

Overwegende dat het geen betoog behoeft dat dergelijke gedragingen vanwege geïntimeerde zwaar beledigend en diep krenkend geweest zijn voor appellante; dat inderdaad het volledig verzuim van bezoek vanwege een echtgenoot bij gelegenheid van een heelkundige bewerking waarvan de minst belangrijke een fatale afloop kan hebben, wijst op een volstrekte onverschilligheid die niet anders dan als kwetsend kan aangevoeld worden, voornamelijk wanneer dergelijke houding aan derden opvalt, zoals zulks fataal in een ziekenhuis gebeurt en bepaaldelijk in het onderhavig geval geschied is (« iedereen in het klooster wist dat »; getuige Keppens);

Overwegende dat het onjuist is te beweren dat appellante nimmer zou geklaagd hebben over de ontstentenis van haar echtgenoot, wanneer integendeel uit de verklaringen van Heyndrickx Juliette en van Vanderhaegen Louis duidelijk blijkt dat zij het daarover meermaals had toen zij nog in het ziekenhuis vertoefde en dat niemand een ogenblik zal veronderstellen dat zij dergelijke opmerking maakte in een geest van tevredenheid; dat het eveneens onjuist is aan te voeren dat geïntimeerde niet op de hoogte werd gebracht van dit heelkundig ingrijpen of van de ernst daarvan, wanneer voormelde getuige Heyndrickx te kennen geeft dat de moeder van appellante onmiddellijk aan geïntimeerde geschreven heeft toen dezès vrouw geopereerd was;

Overwegende tenslotte dat zelfs indien mocht aangenomen worden dat appellante geen bezoek zou gewenst hebben omwille van de onkosten, veronderstelling die nochtans reeds op zichzelf meer dan twijfelachtig is, en trouwens tegengesproken wordt door de voorgaande beschouwingen, het overduidelijk is dat indien geïntimeerde op die beweerde wens ingegaan is, zulks uitsluitend te wijten is aan een gemis aan alle affectie jegens zijn echtgenote en zulks op een ogenblik dat deze het meest behoefte had aan een betuiging van genegenheid, dewelke haar ongetwijfeld be-

zorgd werd door verre verwanten en eenvoudige kennissen die voor geen geldverteer teruggedeinsd hebben om haar een bezoek te brengen of een klein geschenk aan te bieden;

Overwegende dat deze tekortkoming vanwege geïntimeerde van dusdanige aard is dat zij op zichzelf zou kunnen volstaan om een vraag tot echtscheiding te verrechtvaardigen, maar dat ter zake geïntimeerde nog een andere grievende daad gesteld heeft, niet minder kwetsend dan de voorgaande, maar die daarbij nog aantoonde dat hij beroofd is van de meest elementaire gevoelens van solidariteit die behoren te bestaan tussen echtgenoten ten overstaan van hun gemeenschappelijke kinderen; dat het inderdaad bewezen is en ten andere door geïntimeerde toegegeven wordt dat hij paasgeschenken door appellante naar haar kinderen gestuurd onderschept heeft en deze zonder meer, na weigering ze te ontvangen, terug naar de afzender heeft gezonden; dat hier van verregaande kwaadwilligheid behoort gesproken te worden en dat het optreden van geïntimeerde te deze des te verfoeilijker was, daar het een poging inhoudt de kinderen van hun moeder te doen vervreemden, wanneer integendeel, gelet op de droevige omstandigheden waarin zij vertoefden, het geïntimeerde's plicht was haar herinnering bij bedoelde kinderen levendig te behouden;

Overwegende dat uit al deze beschouwingen voortvloeit dat de vordering van appellante, oorspronkelijke aanlegster, behoort ingewilligd te worden, in deze zin nochtans dat het Hof de echtscheiding tussen de partijen niet uitspreekt, zoals gevraagd wordt in de besluiten van geïntimeerde, maar deze echtscheiding toelaat;

Overwegende dat geïntimeerde verklaart te verzaken aan zijn tegeneis en daarvan akte vraagt;

Om deze beweegredenen;

Het Hof, uitspraak doende op tegenspraak en in openbare zitting;

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer advocaat-generaal Kellens J. in zijn tegenstrijdig advies;

Zijn arrest van 5 februari 1960 uitwerkend;

Verwerpt de wraking ten aanzien van getuige Kepens Irma geformuleerd; zegt dat de door haar afgelegde verklaring zal gelezen worden;

Verleent akte aan geïntimeerde dat hij verzaakt aan zijn tegeneis;

Doet het bestreden vonnis teniet;

Laat de echtscheiding toe tussen de partijen zijnde :

Van der Haegen Gabrielle, Marie, Julie, huishoudster geboren te Koersel op 18 juni 1924, wonende te Schaarbeek, Paul Deschanellaan 215; en Rutten Albert, Petrus, werkman, geboren te Achel op 24 juli 1916, wonende te Beverlo, Kloosterstraat 5, en zulks ten voordele van appellante;

Vertrouwt aan appellante toe de hoede over de beide kinderen uit het huwelijk gesproten, te weten :

Louis, geboren op 17 augustus 1950, en Agnes, geboren op 30 januari 1954;

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van beide aanleggen;

En daar betrekkelijk de andere te nemen maatregelen, voornamelijk inzake onderhoudsgeld en bezoekrecht, geen tegenstrijdige besluiten gewisseld werden, heropent voor zoveel als nodig de debatten, om aan de partijen toe te laten hun standpunt desbetreffend nader toe te lichten;

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer — 19 maart 1962.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Moerenhout.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs. Verberckmoes (Grembergen en De Beukelaer (Gent)).

Beslag onder derden. — Geldigverklaring. — Verklaring ter griffie door derde beslagene. — Verzuim. — Veroordeling van derde beslagene als zuiver schuldenaar zonder termijnbepaling om zijn verklaring te doen. — Beroep van derde beslagene. — Navolgende indiening van verklaring voor de vrederechter. — Verschoning te beoordelen vóór de rechter in beroep. — Mogelijke geldigheid van de verklaring. — Kosten ten laste van derde-beslagene.

Wanneer, na geldigverklaring van een beslag onder derden, de derde beslagene, ondanks het vonnis dat hem daartoe bevel gaf, echter zonder termijnbepaling, verzuimd heeft de verklaring hem opgelegd bij art. 571 - W. Rv. ter griffie van de rechtbank of van het vredegerecht te doen, en als zuiver schuldenaar t.o.v. de beslagleggende partij werd veroordeeld, kan hij evenwel ertoe nog gerechtigd zijn, terwijl het geding vóór het Hof van beroep aanhangig is, bedoelde verklaring rechtsgeldig te doen. Immers, de tekst van art. 27 van het K.B. nr. 300 van 30 maart 1936, dat bepaalt dat de derde beslagene zijn verklaring zal doen en bevestigen ter griffie van de rechtbank of vóór de vrederechter binnen de termijn van 15 dagen te rekenen van de dagvaarding (art. 571 - W.Rv.), zoniet als zuiver schuldenaar van de oorzaken van het beslag zal kunnen verklaard worden (art. 577 W.Rv.), betoogt klaarblijkelijk dat de wetgever deze veroordeling niet meer dwingend opgelegd heeft en aan de rechter, nopens de eventuele verschoning van een laattijdige verklaring van de derde beslagene, de volledige en oppermachtige beoordelingsvrijheid overgelaten heeft.

Ingeval de rechter in hoger beroep zodanige verschoning erkent, past het nochtans de derde beslagene tot de gedingskosten zowel van eerste aanleg als van beroep te veroordelen, daar die kosten uitsluitend door de laattijdigheid van de verklaring veroorzaakt werden.

Van Waelvelde Josepha t./ R.M.Z.

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten;

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het bestreden verstekvonnis, wegens niet verschijnen geweest door de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde op 27 januari 1961;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat uit de bestanddelen der zaak blijkt dat geïntimeerde, om de uitvoering te verzekeren van verscheidene vonnissen verleend ten haren voordele door de Vrederechter van het kanton Zele tegen een zekere Geerinck-Eeckhout Frans, bij deurwaarders-exploot dd. 28-9-1958 in handen van appellante beslag onder derden gelegd heeft;

dat geïntimeerde, dezelfde dag, appellante, bij toepassing van artikel 571 W.B.R., vóór bovengemelde rechtbank gedagvaard heeft o.m. tot het doen van een verklaring nopens de bedragen, waarden en voorwerpen die zij aan voornoemde Geerinck-Eeckhout mocht ver-

schuldigd zijn, bij gebreke dit te doen binnen de wettelijke termijn zich als zuivere schuldenares te horen verklaren van de oorzaken van het beslag en derhalve veroordelen om haar al de door de schuldenaar verschuldigde bedragen te storten onder aftrek van een reeds vroeger afbetaalde som van 30.000 F.

dat dit beslag onder derden bij vonnis van de hierbovenaangehaalde rechtbank dd. 24 september 1958 goed en geldig verklaard werd;

dat, nu appellante in januari 1961 de haar door artikel 571 van hetzelfde wetboek opgelegde verklaring ter griffie van gezegde rechtbank of van het vrederecht nog niet gedaan had, zij door de eerste rechter, bij voormeld vonnis dd. 27 januari 1961 verleend bij verstek wegens niet verschijnen, veroordeeld werd tot betaling van hogerbedoelde bedragen;

dat appellante op 18 april 1961 beroep instelde tegen dit vonnis, dat haar op 20 februari 1961 betekend was, en eindelijk op 24 januari 1962 hetzij 5 dagen vóór de pleidooien (29.1.1962) de door de wet vereiste verklaring voor de Vrederechter van het kanton Zele aflegde die zij in haar eerste besluitschrift voor het Hof dd. 14-6-1961 had aangekondigd, erbij voegende dat zij de bescheiden tot staving van deze verklaring vóór het Hof zou neerleggen;

Overwegende dat, nu de rechtbank appellante als zuivere schuldenares veroordeeld heeft zonder haar bij een eerste vonnis een termijn te verlenen om haar verklaring te doen, laatstgenoemde, volgens rechtsleer en rechtspraak, nog steeds gerechtigd is over te gaan tot deze verklaring en ze door middel van de nodige bescheiden te staven zolang voormeld veroordelingsvonnis niet in kracht van gewijsde gegaan is en « a fortiori » tijdens de door haar tegen dit vonnis ingestelde procedure van beroep (Ch. Leurquin, « Etudes sur la saisie-arrêt » n°s 492 blz. 389 en 568 blz. n°s 3 bis en 8 bis - Van Lennep, « Belgisch burgerlijk procesrecht » B. VII n° 1244 blz. 154);

Overwegende immers dat de tekst van artikel 27 van het K.B. n° 300 van 30-3-1936, dat bepaalt dat de derde beslagene zijn verklaring zal doen en bevestigen ter griffie van de rechtbank of voor de Vrederechter binnen de termijn van 15 dagen te rekenen van de dagvaarding (art. 571 W.B.R.) zo niet als zuivere schuldenaar van de oorzaken van het beslag zal kunnen verklaard worden (art. 577 W.B.R.), klaarblijkelijk betoogt dat de wetgever deze veroordeling niet meer dwingend opgelegd heeft en aan de rechter nopens de eventuele verschoning van een laattijdige verklaring van de derde beslagene de volledige en soevereine beoordelingsvrijheid overgelaten heeft zodat ten slotte de bovengemelde vóór 1936 geldende rechtsleer en rechtspraak thans nog steeds in het onderhavig geval kunnen worden toegepast;

Overwegende dat daaruit volgt dat appellante, die tijdens de procedure van beroep door haar ingesteld tegen het vonnis van veroordeling op 24 januari 1962 haar verklaring voor de Vrederechter gedaan heeft met voorlegging van het enige in haar bezit zijnde bewijsstuk en met belofte dat zij al de nodige stukken bij deze verklaring zal voegen zodra zij deze zal bekomen hebben, van die veroordeling mag worden ontlast;

Overwegende dat deze oplossing zich ter zake te meer opdringt daar uit de brief die appellante reeds in december 1959 aan een der raadsliden van geïntimeerde gezonden heeft alsmede uit de daaropvolgende door haar aangenomen houding met zekerheid kan worden afgeleid dat zij te goeder trouw gemeend heeft dat zij al de haar door de wet opgelegde verplichtingen had vervuld en derhalve tot geen verdere verklaring gehouden was;

Overwegende dat het nochtans past de gedingskosten van eerste aanleg en van beroep ten laste van appellante te leggen vermits deze kosten uitsluitend veroorzaakt werden door de laattijdigheid waarmee zij haar verklaring aflegde (Leurquin op. cit. n° 570 blz. 440 en 441 - Van Lennep op. cit. n° 1370 blz. 165);

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935, gehoord in openbare terechtzitting de heer advocaat-generaal Matthys in zijn eensluidend advies; alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend; ontvangt het beroep, verklaart het ten dele gegrond; doet dientengevolge het aangevochten vonnis te niet in zoverre het appellante tot de door voornoemde Geerinck-Eeckhout Frans verschuldigde bedragen veroordeeld heeft en, dienaangaande opnieuw, wijst de oorspronkelijke eis als ongegrond af behoudens wat de gedingskosten betreft die ten laste van appellante zullen blijven;

Veroordeelt bovendien appellante tot de kosten van het beroep. Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van Meester Dubois, pleitbezorger, die ter rechtszitting van heden bevestigt het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 29 december 1961.

Voorzitter : M. Wildiers.

O.M. : Van de Velde.

Advokaten : Mrs. Machiels en Colson.

Gevolgen van de echtscheiding. — Overlijden van de ouder, aan wie de kinderen op grond van art. 302 B.W. werden toevertrouwd. — Aan de overlevende ouder behoort van rechtswege de voogdij.

De bepaling van art. 302 betekent niet, dat de ouder, aan wie de kinderen niet werden toevertrouwd, van rechten zou vervallen zijn. Deze bepaling bedoelt alleen in geval van echtscheiding te verhelpen aan de mogelijkheid om de kinderen gelijktijdig aan de zorgen van de beide ouders toe te vertrouwen.

Na het overlijden van de ouder, aan wie de kinderen werden toevertrouwd, behoort krachtens art. 390 B.W. van rechtswege de voogdij aan de langstlevende ouder. Dit kan slechts anders zijn, wanneer de ouder uit de voogdij is en/of wordt uitgesloten en/of uit de ouderlijke macht op vordering van het O.M. wordt ontzet.

Van de Velde t./ Bleys.

Overwegende dat aanlegster vroeger gehuwd was met dhr. Bleys Victor; dat uit dit huwelijk op 22 december 1954 geboren is het kind Martine Bleys; dat door vonnis van 11 december 1957 de echtscheiding tussen beide echtelieden werd toegelaten op grond van overspel van aanlegster met de genaamde N. François; dat dit vonnis werd overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand op 28 augustus 1958; dat in voormeld vonnis werd bepaald op grond van art. 302 B.W. dat de hoede van het kind Martine werd toevertrouwd aan de vader Bleys Victor;

Overwegende dat Bleys Victor overleden is te Merksem op 24 april 1960;

Overwegende dat het kind Martine sedert juni 1958

verblijft bij haar grootmoe, groottante en oom (verweerders) te Wijnegem en dat dezen weigeren het af te staan aan aanlegster, die door huidige eis de hoede van het kind vordert en vraagt gemachtigd te worden het te doen halen bij verweerders;

Overwegende dat art. 302 BWB geen verval van rechten behelst in hoofde van de ouder aan wien het kind niet wordt toevertrouwd; dat door het overlijden van de ouder die de hoede van het kind bekwam, de andere ouder van rechtswege bekleed wordt met de voogdij op grond van art. 390 BWB, tenzij hij moest uitgesloten worden uit de voogdij of later ontzet, hetgeen ter zake niet geschiedde (mededeling van het Vrederecht van Zandhoven betreffende de familieraad van 13 juli 1960);

Overwegende dat de heer Prokureur des Konings terecht voorhoudt dat aanlegster, die de hoede van het kind bezit waarin begrepen de materiële bewaking van het kind, gerechtigd ware geweest haar recht uit te oefenen zoals « manu militari » (De Page 1 nr. 790) zodat normalerwijze eventueel een actie aangaande het kind door de andere partij had moeten ingesteld worden; dat nochtans indien een betwisting moest oprijzen vanwege derden de rechterlijke controle zou ontstaan en een rechterlijke beslissing zou moeten tussenkomen (De Page *ibid.*);

Dat verweerders in casu een reeks argumenten vooropzetten waaruit zou blijken dat de bewaking van het kind Martine aan aanlegster moet ontzegd worden; dat vermits verweerders — terecht of ten onrechte — beweren dat de hoede van het kind aan aanlegster niet toebehoort ipso facto de betwisting van een recht ontstaat die door de rechtbank moet beslecht worden; dat de eis dus ontvankelijk is;

Overwegende dat verweerders laten gelden dat, wanneer aanlegster als voogdes werd aangesteld, zij aan eerste verweerster stellig beloofde het kind aan deze laatste over te laten;

Overwegende dat dergelijke overeenkomst, indien zij bestaat, tegen de openbare orde indruist en derhalve niet bindend is;

Overwegende dat verweerders nog aanvoeren dat aanlegster zich praktisch nooit aan het kind interesseerde (hetgeen ontkend wordt); dat aanlegster veroordeeld werd wegens overspel op 2 juli 1956, dat zij met een andere man als de medeplichtige van overspel in tweede echt getreden is en dat uit deze echtverbintenis kinderen zijn geboren; dat zij nu reeds ten overstaan van de kinderen die zij bij haar heeft in de onmogelijkheid verkeert door nalatigheid haar wettelijke verplichtingen te vervullen en dat ze de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van haar kind Martine in gevaar zou kunnen brengen; dat dus de ontzetting uit de ouderlijke macht wat betreft dit kind zou moeten overwogen worden; dat het onverantwoord zou zijn het kind over te plaatsen waar het totaal zou verwaarloosd worden; dat art. 302 opgesteld is geweest in het belang der kinderen zoals blijkt uit de voorbereidende werken;

Overwegende dat zoals reeds werd uiteengezet art. 302 BWB dat enkel aan de onmogelijkheid van een gelijktijdige hoede van de kinderen in geval van echtscheiding verhelpt, hier niet ter sprake komt (R.P.D.B. V° Divorce et Séparation de Corps Nr. 524 - Brussel 14 juni 1933 - Pas. II 158);

Dat de hoede van het kind aan aanlegster had kunnen ontsnappen door uitsluiting uit de voogdij — quod non — of in de toekomst haar kan ontnomen worden door afzetting uit de voogdij door de familieraad of ontzetting uit de ouderlijke macht gevorderd door het

Openbaar Ministerie (wet van 15 mei 1912 art. 1 tot 10);

Dat de feitelijke gegevens door verweerders ingeroepen dus niet in aanmerking kunnen genomen worden bij gebrek aan een der hierboven besproken procedures tegenover aanlegster;

Dat de eis dus als gegrond dient ingewilligd te worden;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gehoord de heer A. Van de Velde, Substituut van de Prokureur des Konings, in zijn eensluitend advies gegeven in de nederlandse taal der openbare zitting van 8 december 1961;

Rechtdoende op tegenspraak,

Na erover beraadslaagd te hebben,

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend,

Verklaart de eis van aanlegster ontvankelijk en als volgt gegrond.

Stelt vast dat de hoede van het kind Bleys Martine geboren op 22 december 1954 aan aanlegster toebehoort.

Machtigt aanlegster gezegd kind te doen halen waar het zich ook mocht bevinden door de eerste hiertoe aangezochte deurwaarder, desnoods met de hulp van de openbare macht.

Veroordeelt verweerders om gezegd kind aan aanlegster terug te geven en toe te vertrouwen dit uiterlijk binnen de acht dagen van de uitspraak van huidig vonnis.

Veroordeelt verweerders tot de kosten van het geding.

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-tegenstaande alle verhaal en/of beroep en zonder borgstelling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

Kortgeding. — 13 april 1960.

Voorzitter : M. Goris.

Advocaat : Mr. J. Eeckhout (Gent).

Kortgeding. — Bevoegdheid van de Voorzitter. — Schuldenaar in staat van kennelijk onvermogen. — Aanstelling van vereffenaars van zijn patrimonium op verzoek der schuldeisers.

De Voorzitter der rechtbank van eerste aanleg, zetende in kortgeding, is bevoegd om, op verzoek van schuldeisers, het vermogen van hun schuldenaar die in staat van kennelijk onvermogen verkeert, toe te vertrouwen aan een gerechtelijk vereffenaar, met opdracht de goederen te beheren, te besturen, te gelde te maken en de opbrengst ervan ponsd-ponsgewijze onder de schuldeisers te verdelen.

X t/ Z

Overwegende dat de vordering van aanleggers strekt tot benoeming van één of twee gerechtelijke vereffenaars, met opdracht het patrimonium van verweerder voorlopig te beheren en te besturen, bovendien de roerende en onroerende goederen aan verweerder toebehorende, te gelde te maken en de opbrengst ponsd-gewijze onder de schuldeisers te verdelen;

Overwegende dat, in de gegeven omstandigheden, de vordering van aanleggers als rechtmatig en gegrond voorkomt; dat trouwens verweerder in die zin concludeert;

Om deze redenen,

en gelet op de hoogdringendheid,

Wij, Goris, voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zitting houdende te Dendermonde..., zetelende in kortgeding, alle rechten van partijen voorbehoudend en zonder de grond van de zaak te benadelen, uitspraak doende bij voorlopige beslissing en in openbare terechtzitting,

Benoemen als gerechtelijke vereffenaars :

- 1) ... en
- 2) ...

met opdracht het patrimonium van verweerder... voorlopig te beheren en te beschutten; bovendien de roerende en onroerende goederen aan verweerder toebehorende te gelde te maken, en de opbrengst pondsbewijze onder de schuldeisers te verdelen;

Kosten dezer ten laste van de massa.

NOOT. — Ondanks het belang van het vraagstuk, is er zowel in onze wetgeving als in rechtsleer of rechtspraak, weinig sprake van hetgeen ons Burgerlijk Wetboek noemt: *het kennelijk onvermogen* (déconfiture).

Inzake *schuldvernieuwing* bepaalt art. 1276 van het B.W. dat, in geval van delegatie, waarbij een schuldenaar aan de schuldeiser een andere schuldenaar geeft die zich tegenover de schuldeiser verbindt, de schuldeiser, die de oorspronkelijke schuldenaar heeft ontslagen, geen verhaal meer heeft op laatstgenoemde indien de in de plaats gestelde schuldenaar onvermogen wordt, tenzij bij de overeenkomst uitdrukkelijk voorbehoud daaromtrent werd gemaakt of tenzij de in de plaats gestelde schuldenaar zich ten tijde der delegatie reeds in staat van faillissement of in staat van *kennelijk onvermogen* bevond.

Artikel 1446 bepaalt dat, zo de persoonlijke schuldeisers van de vrouw geen *scheiding van goederen* zonder haar toestemming kunnen vorderen, zij evenwel de rechten van hun schuldenares kunnen uitoefenen ten belope van hun schuldvorderingen, in geval van het faillissement of *kennelijk onvermogen* van de man.

Inzake *verkoop* verklaart artikel 1613 dat de verkoper tot levering niet verplicht is, zelfs wanneer hij een termijn voor de betaling heeft toegestaan, indien de koper sinds de koop failliet is verklaard of in staat van *kennelijk onvermogen* is geraakt.

Artikel 1865 bepaalt dat de *vennootschap* eindigt door de onbekwaamverklaring of het *kennelijk onvermogen* van één der vennoten.

Artikel 1913 voorziet dat, inzake *vestiging van rente*, het kapitaal van de altijdurende rente opeisbaar wordt in geval van faillissement of van *kennelijk onvermogen* van de schuldenaar.

Artikel 2003 bepaalt ten slotte, inzake *lastgeving*, dat deze eindigt door de dood, de onbekwaamverklaring of het *kennelijk onvermogen*, hetzij van de lastgever, hetzij van de lasthebber.

Terwijl al de voorgaande teksten beperkte gevolgen van het kennelijk onvermogen tot voorwerp hebben, behandelt Boek III - Titel III - hoofdstuk V, 5de afdeling, van het Burgerlijk Wetboek, onder de titel: *Boedelafstand*, in artikelen 1265 tot 1270, het lot van de goederen van de schuldenaar die zich niet in staat bevindt om zijn schulden te betalen. Er wordt bepaald

dat deze schuldenaar al zijn goederen aan zijn schuldeisers mag overlaten (1265), hetzij vrijwillig, hetzij gerechtelijk (1266).

De *vrijwillige boedelafstand* veronderstelt de toestemming van alle schuldeisers en wordt beheerst door het kontrakt tussen partijen gesloten (1267).

De *gerechtelijke boedelafstand* wordt voorbehouden aan de schuldenaar die ongelukkig is en te goeder trouw. Om de vrijheid van zijn persoon te behouden is het hem geoorloofd, niettegenstaande elk andersluitend beding, aan zijn schuldeisers afstand te doen van al zijn goederen (1268). De gerechtelijke boedelafstand kent aan de schuldeisers de eigendom niet toe; hij verleent hun slechts het recht om de goederen te hunnen voordele te doen verkopen en tot aan de verkoping de inkomsten ervan te ontvangen (1269). Behalve in de gevallen door de wet uitgezonderd, kunnen de schuldeisers de gerechtelijke boedelafstand niet weigeren. Deze heeft ontslag van de lijfswang ten gevolge. Echter bevrijdt hij de schuldenaar slechts tot beloop van de waarde van de overgelaten goederen; in geval die ontoereikend waren en de schuldenaar andere goederen verkrijgt, is hij verplicht deze laatste over te laten tot algehele voldoening (1270).

Het hoger gepubliceerd bevelschrift blijkt niet verleend geweest te zijn in toepassing van die teksten, welke nochtans alleen het kennelijk onvermogen behandelen in ons positief recht. Het werd in kortgeding geveld, alle rechten voorbehoudend..., zonder de grond van de zaak te benadelen..., ten voorlopige titel..., op verzoek van enkele schuldeisers doch niet van alle...

Van praktisch oogpunt komt het ongetwijfeld zeer belangrijk voor vermits het een doeltreffende en spoedeisende maatregel treft met het oog op de vereffening, in het belang van alle schuldeisers, van het patrimonium van een gewezen notaris die in staat van kennelijk onvermogen verkeerde.

Doch principieel is zijn betekenis nog veel groter. Organiseert de voorzitter der rechtbank van Dendermonde door deze beslissing immers niet het beheer, de vereffening, de te geldemaking en de verdeling van het patrimonium van een schuldenaar die, geen handelaar zijnde, niet in staat van faillissement kon verklaard worden?

Weliswaar werd de oplossing van het geschil vergemakkelijkt door de omstandigheid dat de schuldenaar zich niet verzette tegen de gevorderde maatregel.

Moest hij dit wel gedaan hebben, zou dan dit bevelschrift toch zijn kunnen geveld worden? Men kan er aan twijfelen. Geen enkele wetsbepaling voorziet immers de ontzetting uit zijn vermogen van de schuldenaar die geen handelaar is. Zou er een notaris bereid gevonden worden om de goederen van een schuldenaar, tegen zijn wil in, ten verzoeken van zijn schuldeisers te koop te stellen? En een bewaarder der hypotheeken om zodanige akte over te schrijven?

Wat zou er trouwens gebeuren in geval een schuldeiser, onwetend van de aan gang zijnde vereffening rond dewelke geen publiciteit voorzien wordt, geen deel genomen heeft aan de uitkering van een eerste dividend? Zou hij daarom gerechtigd zijn dat dividend te ontvangen vóór de pondpondsgewijze verdeling van het saldo tussen alle schuldeisers? Wat zou er nog gebeuren in geval van geschil tussen de vereffenaar enerzijds en een schuldeiser anderzijds, die een vonnis ten uitvoer zou willen doen leggen, te zijnen voordele tegen de schuldenaar uitgesproken?

Wordt zulkdanige vordering meer ontvankelijk dank zij de toestemming van de gedaagde?

Maar vooraleer deze vraag te beantwoorden, stelt

zich deze nopens *de bevoegdheid van de rechter in kortgeding*. De voorzitter der rechtbank van Dendermonde steunt zijn bevoegdheid op de eigen verklaring luidens welke hij te voorlopigen titel uitspraak doet, alle rechten van partijen voorbehouden en zonder aan de grond van de zaak te raken.

Is het wel zo in werkelijkheid?

Is *voorlopig*, de beslissing waarvan de uitvoering de rechten der partijen ongeschonden laat (R.P.D.B., V^o jugements et arrêts, nr. 25). Welnu, met de inbezitting te bevelen van alle goederen van een persoon door een derde, hun verkoping zonder de wijze er van te bepalen, en de verdeling van de prijs tussen alle schuldeisers, schendt het bevelschrift op onherstelbare wijze de essentiële rechten, zo van de schuldenaar als van de schuldeisers.

Dergelijke beslissing blijkt dan ook buiten de bevoegdheid van de rechter in kortgeding te vallen (Wb. v. Bgl. Rv., art. 809).

Zou dergelijke vordering ontvankelijk worden wanneer zij voor een bevoegde rechtsmacht aanhangig wordt gemaakt?

Hier opnieuw blijkt het antwoord ontkennend te moeten luiden.

Buiten het geval van het faillissement, voorbehouden aan de handelaars, behoort het inderdaad aan geen enkele rechtsmacht een meerderjarig persoon die in het bezit is van al zijn rechten, uit zijn vermogen te ontzetten, diens goederen aan een derde toe te vertrouwen en deze laatste te gelasten met de vereffening ervan en met de verdeling van de prijs onder de schuldeisers.

De toestemming van de schuldenaar zou niet van aard zijn om het verbod op te heffen. De tussenkomst van de rechterlijke macht komt in zulk geval overbodig voor. Een persoon die op de hoogte is van zijn eigen staat van *kennelijk onvermogen*, beschikt inderdaad over de vrijwillige of de gerechtelijke boedelafstand.

Indien de hier besproken beslissing, hoe gelukkig zij ook in de werkelijkheid moge zijn, betwistbaar voorkomt in ons positief recht, dan is zij daarentegen leerrijk de lege ferenda.

De toestand van de civielrechtelijke schuldenaar is terzelfdertijd slechter en beter dan deze van de handelaar. Het faillissement van de laatste maakt hem verdacht, berooft hem van zekere burgerlijke rechten, stelt hem gebeurlijk aan strafrechterlijke vervolgingen bloot, ontzet hem uit het beheer van zijn goederen, maakt zekere zijner daden nietig of vernietigbaar. Daarentegen kan hij, bij wijze van concordaat, van de meerderheid zijner schuldeisers uitstellen of toegevingen bekomen die de minderheid zullen binden. Wordt hij ontzet, dan wordt hij ook beschermd tegen alle individuele vervolgingen.

Het onvermogen van de eerste laat hem integendeel aan het hoofd van zijn goederen en verplicht hem zich eindeloos tegen zijn schuldeisers te verdedigen. Hij kan moeilijk het bevoorrecht van de enen ten nadele van de anderen beletten. Zijn daden zijn, behalve bedrog, onaanvechtbaar. Een enkele opposant kan de verwezenlijking onmogelijk maken van een minnelijk concordaat door al de andere schuldeisers gezocht (confr.: Dekkers, Handboek van burgerlijk recht, deel II, nr. 384).

De gelijkvormigheid van oorzaak, van natuur en van gevolgen tussen het faillissement en het kennelijk onvermogen, maakt dan ook de gelijkstelling wenselijk, minstens gedeeltelijk tussen de burgerlijke schuldenaar in staat van kennelijk onvermogen en de gefailleerde handelaar.

Dit is trouwens het geval in Engeland, in de Verenigde Staten van Amerika, in Duitsland, in de Scandinavische landen, in Nederland, in Oostenrijk en in Hongarije (Fredericq, *Traité*, deel VII, nr. 2, blz. 40).

Het Studiecentrum tot hervorming van de Staat heeft deze gelijkstelling in het jaar 1937 voorgesteld. De aan gang zijnde hervorming van ons Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging zou, rechtstreeks of onrechtstreeks, de gelegenheid kunnen en moeten zijn van deze meer bepaalde hervorming, die, zoals en nog meer dan andere, van aard is om de rechtsbedeling doelmatiger en billijker te maken.

Jean Eeckhout,
Gent.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

Eerste kamer. — 19 februari 1962.

Voorzitter: M. Kranzen.

Rechtters: M.M. Périlleux en Strauven.

Advocaten: Mrs. Knops (St.-Truiden).

Maillet (Sint-Niklaas) en Kleykens (Sint-Truiden).

Erfrecht. — Verwerping van een erfenis. — Dertigjarige verjaring. — Daad van aanvaarding. — Vraag tot verplaatsing van meubelen onvoldoende.

De verwerping van een erfenis kan geldig geschieden, ook nadat de erfgenaam in betaling van een schuld van de decujus werd gedagvaard. Zij kan gebeuren zolang de dertigjarige verjaring niet is ingetreden.

Het feit maatregelen te nemen voor het verplaatsen van meubelen is onvoldoende om als een daad van aanvaarding te kunnen worden aangezien. Daartoe is vereist een ondubbelzinnige daad van beschikking over erfgoederen.

Beckers t/ Ctn Germeau.

Overwegende dat de eis er toe strekt terugbetaling te bekomen van een lening van 15.000 frank, toegestaan door eiser aan de moeder van verweerders, op 5 februari 1959;

Overwegende dat verweerders inroepen dat de eis niet ontvankelijk geworden is, daar zij de nalatenschap verworpen hebben respectievelijk op 28 oktober, 11 januari, 6 maart en 28 november 1961;

Overwegende dat eiser ten onrechte voorhoudt dat deze verwerping nietig zou zijn, in zoverre zij gedaan werd na de inleiding van de zaak.

Overwegende dat het burgerlijk wetboek een dergelijke reden van verval niet voorziet en de verwerping steeds kan worden gedaan zolang de dertigjarige verjaring niet is ingetreden, tenzij de erfgechtigden een daad van erfgenamen zouden gesteld hebben;

Dat eiser onoordeelkundig het arrest van het Hof van Beroep, van 14 maart 1855 aanhaalt, daar dit arrest alleen gesteund is op het feit dat de erfgenamen in dat geval eenvoudig bij besluiten, in de loop van het geding genomen, hadden verklaard de erfenis te verwerpen;

Dat inderdaad de wet geen andere wijze van verzaking voorziet als deze gedaan ter griffie van de rechtbank;

Dat zulks hier echter gedaan werd;

Overwegende dat eiser nog voorhoudt dat 2°, 3° en

4° verweerder een daad van erfgenaam zouden gesteld hebben met over de meubels van de decujus te beschikken;

Dat hij desaangaande aanbiedt te bewijzen: 1) dat de bedoelde meubels nog ten tijde van het overlijden van de decujus voorhanden waren, 2) dat 4° verweerster aan zekere Pirard gevraagd heeft de meubels te verplaatsen;

Overwegende dat voorafgaandelijk verschillende punten dienen aangestipt te worden:

1) dat 1° verweerder in die vraag tot bewijsvoering niet betrokken wordt;

2) dat erfgenamen slechts tot de schulden van de decujus gehouden zijn in verhouding met hun aandeel in de nalatenschap;

dat er dus nooit sprake kan zijn van een solidaire veroordeling van de verweerders;

3) dat anderzijds een bewijsvoering over loutere feiten, zoals hier een verhuizing, steeds door getuigen is toegelaten;

Overwegende dat het feit 1, door eiser aangehaald, echter betrekking heeft op de decujus en geen aanduiding bevat dat de verweerders een daad van beschikking over de meubels zouden gesteld hebben, te meer daar uit de besluiten moet worden afgeleid dat bedoeld wordt dat gedurende het leven van de decujus, zekere Pirard moeder en kinderen verhuisde;

Overwegende dat er aldus slechts overblijft het feit aangehaald tegen 4° verweerster, nl. dat zij aan Pirard zou gevraagd hebben, na het overlijden van de moeder, de meubels te verplaatsen;

Overwegende dat om de uitwerksels van een verwerping van nalatenschap te niet te doen, er vereist is dat de verzakende erfgeachtigde een ondubbelzinnige daad van beschikking over erfgoederen zou hebben gesteld;

Dat het feit, zoals aangehaald, nl. dat na het overlijden van de moeder de meubels niet op dezelfde plaats gelaten werden door toedoen van 4° verweerster, niet kan leiden tot het bewijs dat 4° verweerster ondubbelzinnig over die meubels beschikt heeft als erfgenaam;

Dat de aangehaalde feiten dus noch dienend noch afdoende zijn ter zake;

Dat het dus juist is, zoals verweerders inroepen, dat de eis, ingevolge verwerping van de nalatenschap onontvankelijk is geworden;

Dat het overbodig is andere argumenten van verweerders te onderzoeken;

Overwegende dat 2°, 3° en 4° verweerders een tegeneis instellen wegens tergend en roekeloos geding en een schadevergoeding vorderen van 10.000 frank;

Overwegende dat met het oog op de aanleg, het niet zonder belang is aan te stippen dat die drie verweerders geen globale schade hebben geleden, maar dat ieder slechts aanspraak kan maken op vergoeding van zijn eigen schade, die zij dus voor elk hunner ramen op 10.000 F:3;

Overwegende dat, alhoewel de hoofdeis niet onvankelijk is, de tegeneis dit in casu wel is, omdat hij gesteund is op het z.g. tergend en roekeloos karakter van de hoofdeis;

Overwegende dat hij echter ongegrond is;

Dat het niet als roekeloos en tergend kan worden beschouwd dat een schuldeiser terugbetaling vordert van de erfgenamen van een schuldenaar, van een lening aan deze werkelijk toegestaan, te meer daar de verwerpingen van nalatenschap gedeeltelijk eerst in de loop van het geding gedaan werden;

Gelet op de voorschriften van artikels 2, 30 tot 37 der wet van 15 juni 1935, die nageleefd zijn geweest;

Om deze redenen:

De rechtbank, uitspraak doende op tegenspraak, de zetel regelmatig samengesteld zijnde, alle andere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpend, verklaart de hoofdeis niet onvankelijk;

Verklaart de tegeneis onvankelijk doch ongegrond; Ontzegt aan partijen hun wederzijdse vorderingen;

Legt de kosten van de hoofdeis ten laste van eiser en de kosten van de tegeneis ten laste van 2°, 3° en 4° verweerder.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

3e Kamer. — 1 8april 1962.

Alleenzetelend rechter: Mr. J. Rubbrecht.

Op. Min.: Mr. Van Osmael.

Advokaten: Mrs. Vermeersch en R. Le Clercq.

Verkeersongeval. — Verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen. — Tussenkost vóór het strafgerecht van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds. — Slechts toegelaten wanneer de vordering tot schadevergoeding tegen de verzekerde wordt ingesteld vóór het strafgerecht.

Ingevolge artikel 9,4 lid der wet van 1 juli 1956 is de tussenkost van de verzekeraar slechts toegelaten wanneer de vordering tot schadevergoeding wordt ingesteld vóór het strafgerecht. Wanneer zulks niet geschiedt is de tussenkost van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds niet onvankelijk.

O. M. t/ Daufresne de la Chevalerie.

De Rechtbank beslissende op tegenspraak:

Aangezien het feit der telastelegging bewezen is;

Om deze redenen en bij toepassing van artikelen 1382 van het Burgerlijk Wetboek, 418, 420 44, 40 38 van het wetboek van strafrecht, 194 van het wetboek van strafvordering; 2, 11, 12, 14, 32, 34, 35, 36, 37, 41 der wet van 15 juni 1935 door de Heer alleenzetelend Rechter aangeduid.

Verwijst de Rechtbank de verdachte tot een geldboete van 100 F en tot de kosten gedaan door de openbare partij, gelopende in het geheel de som van F.

Zegt voor recht dat bij toepassing van art. 1 der wet van 5 maart 1052 de geldboete zal verhoogd worden met 190 opdecimen per frank en gebracht worden op 2000 F.

Zegt voor recht dat bij gebrek aan betaling binnen de wettelijke tijd de geldboete zal vervangen worden door een gevangenisstraf van tien dagen.

En beslissende over de eis van de burgerlijke partij Bockstaal tegen de eerste gedaagde Daufresne de la Chevalerie:

Overwegende dat de toestand van de burgerlijke partij niet geconsolideerd is;

Verwijst de Rechtbank de verdachte Daufresne de la Chevalerie tot het betalen ener provisionele vergoeding van één F met de gerechtelijke interest;

Benoemt Dr. Jozef Mulier te Oud-Heverlee als deskundige ten einde de burgerlijke partij te onderzoeken en in een gemotiveerd verslag te zeggen welke voor haar de gevolgen zijn van het ongeval;

Bepaalt de neerlegging van het verslag op 20 september 1962;

Geeft akte aan de burgerlijke partij van haar eis van 100.000 F onder voorbehoud van wijziging in de loop van het proces;

Houdt de beslissing over de kosten aan.

II. Tussenkoms van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds.

Overwegende dat het Gemeenschappelijk Waarborgfonds verklaart tussen te komen, overeenkomstig art. 9 vierde lid der wet van 1 juli 1956 op de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen;

Overwegende dat de tussenkomsende partij in haar besluiten verklaart belang bij de tussenkoms te hebben omdat zij eventueel zal moeten instaan voor een onbekend gebleven derde en omdat het vonnis tegenover verdachte Daufresne de la Chevalerie gewezen onrechtstreeks haar belangen zou kunnen schaden; dat zij zulks vreest omdat de N.V. La Royale Belge, verzekeraar van verdachte, aan de burgerlijke partij een provisionele vergoeding heeft betaald, doch aan het Waarborgfonds heeft betekend dat zij te zijnen opzichte voorbehoud maakt;

Overwegende dat de tussenkomsende partij derhalve vordert dat de Rechtbank, na verdachte te hebben veroordeeld, haar zelf buiten de zaak zou stellen en voor recht te zeggen dat verdachte de enige verantwoordelijke is voor het ongeval;

Overwegende dat art. 9 vierde lid der wet van 1 juli 1956 de tussenkoms van de verzekeraar slechts toelaat wanneer de vordering tot schadevergoeding tegen de verzekerde wordt ingesteld voor het strafrecht; dat zulks niet het geval is en het Waarborgfonds tussenkoms ten behoeve van iemand die geen partij in het proces is en tegenover wie de Rechtbank dus niets kan beslissen;

Om deze redenen :

Verklaart de Rechtbank de tussenkoms van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds niet-ontvankelijk en legt de kosten ervan te zijnen laste.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

Tijdelijke Kamer in hoger beroep. — 26 juni 1962.

Voorzitter : Mr. Temmerman.
 Rechter : Mr. Lefèvre en Dhanens.
 Op. Min. : Mr. Verpaele.
 Advokaten : Mrs. Hubené jr en D'Hondt.

Wegenverkeer. — Dronkenschap aan het stuur. — Bloedproef genomen door student in de geneeskunde, intern van het burgerlijk gasthuis. — Nietigheid. — Schending der rechten van de verdediging.

Het afnemen van een bloedproef door een student in de geneeskunde, intern in het burgerlijk gasthuis, is nietig. De wet vereist dat het afnemen van deze bloedproef zou geschieden door een geneesheer, zulks om de persoonlijke integriteit ten volle te waarborgen.

Het afwijken van dit gebiedend voorschrift is een schending van de rechten der verdediging.

O. M. t/ De Buck E.

Gezien de expeditie van het vonnis op tegenspraak

gewezen op 17 oktober 1961 door de politierechtbank te Gent, waarbij :

— veroordeeld werd : tot een geldboete van 30 F, vermeerderd met 190 deciemmen, aldus gebracht op 600 F of een vervangende gevangenisstraf van tien dagen, voor het feit A;

tot een geldboete van 500 F, vermeerderd met 190 deciemmen, aldus gebracht op 300 F of een vervangende gevangenisstraf van drie dagen, voor feit B;

tot de betaling der ontledingskosten begroot op 555 F en tot de kosten van het geding begroot op 47 F;

— vervallen werd verklaard van het recht een rijdier te geleiden, een voertuig of een luchtschip te besturen, gedurende de termijn van 15 dagen, bij toepassing van art. 2/3 W. I/8 1899 gew. 15-4-1958;

Uit hoofde van : te Gent op 16 juli 1961 om 5.50 u. :

A. Op een openbare plaats een voertuig te hebben bestuurd of een rijdier te hebben geleid na alcoholische dranken in zodanige hoeveelheid te hebben verbruikt, dat het alcoholgehalte in zijn bloed op het ogenblik dat hij bestuurde of geleidde ten minste 1,5 g. per duizend bedroeg (art. 2/3 W. 1/8/1899 gew. W. 15-4-1958);

B. Bestuurder zijnde op de openbare weg met auto, verzuimd zijn snelheid te regelen om in alle omstandigheden te kunnen stoppen voor een hindernis die kon worden voorzien; (art. 16/I K.B. 8-4-1954);

Gezien de expeditie van de akte van hoger beroep van de verdachte dd. 17 oktober 1961;

.....

Overwegende dat het hoger beroep tijdig werd ingesteld en regelmatig is naar de vorm;

Overwegende dat voor de behandeling van de zaak en de processtukken gebruik werd gemaakt van de Nederlandse taal;

Overwegende dat de appelland aanvoert dat geen rekening kan gehouden worden met het voorgebrachte resultaat van de ter zake verrichte bloedproef omdat hem bloed afgenomen werd in strijd met de wettelijk vereiste condities en dat de rechten van de verdediging daardoor geschonken werden;

Overwegende dat, zowel uit de wettekst zelf als uit de wordingsgeschiedenis ervan blijkt dat het nemen van het bloed van de persoon die aan de bloedproef dient onderworpen te worden enkel door een man van het vak kan uitgevoerd worden « dat wil zeggen de daartoe opgevorderde geneesheer » (zie : Parlementaire Bescheiden, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1955-1956, 397, nr. 1, bl. 8);

Overwegende dat het overgelegde formulier (stuk nr. 7 van het dossier) er op wijst dat het bloed van de appelland afgenomen werd door de genaamde Desy Walter, intern in het burgerlijk gasthuis te Gent, zijnde dus een student in de geneeskunde en geen « geneesheer » in de gebruikelijke zin van deze term;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie daartegen betoogt dat de niet-naleving van het voorschrift volgens hetwelk het bloedstaal moet genomen worden door een geneesheer, niet de nietigheid van de onderzoeksmaatregel ten gevolge kan hebben vermits de substantiële vormvereisten voor het afnemen van het bloed ter zake aanwezig zijn en dat de student die de bedoelde verrichting uitvoerde onder toezicht en verantwoordelijkheid van een geneesheer-diensthooft heeft gehandeld;

Overwegende dat indien deze stelling op het eerste gezicht redelijk en aannemelijk voorkomt, men echter niet uit het oog mag verliezen dat de verplichte bloedafneming, die op zich zelf reeds de fysische integriteit treft, steeds gepaard gaat met een onderzoek waarbij bepaalde geneeskundige vaststellingen moeten plaats nemen die enkel behoorlijk door een genees-

heer kunnen worden gedaan en die zelfs aan anderen wettelijk niet toegelaten zijn; dat, bovendien, niet blijkt dat de gemelde intern dit alles zou verricht hebben onder controle van een geneesheer;

Overwegende dat de door de wetgever wel omschreven voorschriften kennelijk bedoeld zijn om de persoonlijke integriteit ten volle te waarborgen zodat de niet naleving ervan ongetwijfeld een schending van de rechten van de verdediging uitmaakt;

Overwegende dat de omstandigheid dat de appellant voordien nooit enig bezwaar heeft geopperd zowel ten aanzien van het nemen van het bloedstaal als ten aanzien van het resultaat van de bloedanalyse daaraan niet toe- of afdoet omdat hij er zich niet moest aan verwachten dat de bloedafneming gedaan werd door een onbevoegd persoon;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat ter zake geen rekening kan worden gehouden met het resultaat van de overgelegde bloedanalyse omdat het bloed van de verdachte genomen werd zonder eerbiediging van de rechten van de verdediging; dat de overige elementen voorkomende in het dossier niet doen blijken dat de appellant zich zou plichtig gemaakt hebben aan de telastlegging sub A;

Overwegende dat, wat het feit onder B. voorzien betreft, het niet blijkt dat de stuurinrichting van de verdachte defect was vóór de bewuste aanrijding, doch alles er op wijst dat hij verzuimd heeft zijn snelheid te regelen en zó terecht is gekomen tegen de muur die toch een voorzienbare hindernis was;

Op deze gronden :

Gelet op artikel 24 Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken, artikelen 26/1 K.B. 8/4/1954 gew. K.B. 4/6/1958 - art. 2 W. 1-8-1899 - W. 15-4-58 - art. 40.

Strafwetboek, artikelen 152, 162, 174, 194 en 191 Wetboek van strafvordering, artikel 1, a en b Wet van 25 oktober 1950, artikelen 1, 2 en 3 wet van 5 maart 1952, al de voormelde wetsbepalingen door de Voorzitter aangeduid,

De rechtbank : rechtdoende op tegenspraak :

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en ten dele gegrond;

Doet het bestreden vonnis te niet, en, opnieuw wijzende (...)

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

20 februari 1961.

Voorzitter : M. Poppe.

Referendaris : M. Cloquet.

Advokaten : Mrs. Neerinckx en P. Vandecasteele.

Ongeoorloofde mededinging. — Figuur van een verpleegster als merk voor versterkende dranken.

Aan de hand van de officiële verzameling der handels- en fabrieksmerken en van de maandelijksse publicatie van het « Bureau international pour la protection de la propriété industrielle », kan geconstateerd worden, dat sedert de wet van 1879 tal van merken met een « zuster » of « verpleegster » als hoofdfiguur voor het aanduiden van kinawijnen of versterkende dranken werden gedeponeerd, zodat hieruit kan afgeleid worden, dat de figuur van een verpleegster in het openbaar domein is gevallen.

Zo deze figuur in abstracto niet voor een exclusief gebruik meer vatbaar is, is de mogelijkheid nochtans niet uitgesloten ze op een originele wijze voor te stellen, originele voorstelling, die de wettelijke bescherming verdient. (Zie nader het vonnis.)

De voorzitter van de Rechtbank is niet bevoegd de vernietiging van de in onderhavige zaak bedoelde etiketten te bevelen.

P.V.B.A. Het Zwaantje t./ N.V. Rabot.

Overwegende dat de vordering tot de ophouding strekt, van het gebruik door verweerster van het etiket beschreven in het dagvaardingsexploot, verbeeldende een verpleegster;

Overwegende dat de vordering niet strekt tot de ophouding van een van de misdrijven voorzien door artikel 8 van de wet van 1 april 1879, zodat de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel bevoegd is (Gent, 4 juli 1955, R.G.A.R. 1958, 6035; zie ook noot J.B.);

Overwegende dat het blijkt o.m. uit de opzoekingen gedaan enerzijds in de Officiële Verzameling der Handels- en Fabrieksmerken en anderdeels in de maandelijksse publicatie van « Bureau international pour la protection de la propriété industrielle » dat er sedert 1879 tal van merken gedeponeerd werden met een « zuster » of met een « verpleegster » als hoofdfiguur van etiketten als merken aangenomen om produkten zoals kinawijn of versterkende dranken te karakteriseren;

Overwegende dat door het gebruik van dergelijke merken door anderen te dulden, de andere houders van dergelijke merken de figuur van een verpleegster in verband met versterkende dranken in het openbaar domein hebben laten vallen;

doch dat zo dit onderwerp « in abstracto » niet vatbaar is voor een exclusief gebruik, het niettemin mogelijk blijft de figuur van een verpleegster op een originele wijze voor te stellen die de wettelijke bescherming verdient;

Overwegende dat het door verweerster gebruik merkt dat in de dagvaarding is beschreven, van aard is verwarring te stichten met het merk door eiseres reeds lang te voren gebruikt;

Overwegende dat beide etiketten van hetzelfde formaat zijn; dat beide een lichte fond vertonen (geel in het etiket van eiseres — licht oranje in het etiket van verweerster);

dat in beide etiketten de centrale figuur ongeveer dezelfde oppervlakte van de fond inneemt;

dat op beide etiketten de plaats ingenomen door de opschriften ongeveer dezelfde is;

dat meer bepaald de bovenste opschriften op elkan- der gelijken (« Zuivere Kina-Wijn » bij eiseres — « Zuivere druiven Kina-Wijn » bij verweerster) zowel wat de woorden betreft, als wat de plaats en de grootte van de letters betreft;

Overwegende dat de centrale figuur ook verwarring kan stichten;

dat die figuur van beide etiketten samengesteld is uit de drie zelfde bestanddelen : een verpleegster, een druiventros en een raam;

dat de beide figuren van een verpleegster een grote gelijkenis vertonen door het feit dat zij ongeveer dezelfde grootte hebben, dat beide alleen de buste verbeelden van een verpleegster die in dezelfde schuine richting gekeerd is en kijkt;

dat beide verpleegsters gekleed zijn met een witte sluijer die een horizontale lijn vormt op het voorhoofd,

en waarop een rood kruis voorkomt; en die van achter op de schouders valt;

dat de verpleegsters in beide figuren een voorschoot dragen die op de schouders vasthoudt met witte bretellen;

dat beide een stijve en rechte kraag dragen;

Overwegende dat het onderschrift « Zuster Godelieve », in het etiket van verweerster, voorkomt als de tegenhanger van het onderschrift « 't Zwaantje » in het etiket van eiseres, zoals om de variëteit aan te duiden van een onder produkt van dezelfde fabrikant;

Overwegende dat de bewoordingen van de tekst die onderaan het etiket van verweerster werden gedrukt de mogelijkheid van verwarring nog versterkt;

dat waar inderdaad het etiket van eiseres draagt « De gewaarborgde zuivere Kina-Wijn is versterkend en aangenaam, geeft bloed en kracht - zwakke lieden ten zeerste aanbevolen », verweerster bijna slaafs dezelfde bewoordingen op dezelfde plaats gebruikt, zeggende: « Gewaarborgde zuivere en versterkende Kina-wijn, aanbevolen aan zwakke mensen, geeft kracht en bloed »;

Overwegende dat al die gelijkenissen normaal aan het publiek moeten doen geloven dat het etiket door verweerster gebruikt een variëteit of andere kwaliteit of andere reeks karakteriseert van hetzelfde produkt van dezelfde fabrikant;

Overwegende dat de verpakking van de flessen van verweerster in cellulose papier en de andere verschillen de verwarring niet belet welke de gelijkenissen tot stand brengt;

Overwegende dat de Voorzitter van de Rechtbank niet bevoegd is de vernietiging te bevelen van de litigieuze etiketten (Fredericq, II, n° 142 en aangehaalde rechtspraak);

Om deze redenen :

Gelet op artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 die nageleefd werden;

Verklaart zich onbevoegd wat betreft de aanvraag er toe strekkende te horen bevelen dat de door verweerster gebruikte etiketten zullen vernietigd worden;

Verklaart de vordering voor het overige ontvankelijk en gegrond, dienvolgens maken verbod aan verweerster nog verder wijn te verkopen in flessen dragende het hierboven beschreven etiket;

Verleent akte aan eiseres van haar voorbehoud betreffende de schade welke zij zou geleden hebben of in de toekomst nog zou lijden ten gevolge van het gebruik door verweerster van gezegd etiket;

Verwijst verweerster in de kosten van het geding.

POLITIERECHTBANK TE DUFFEL

23 mei 1961.

Rechter : J. Porters.

Maten en gewichten. — Verkoop van soep per « schep ».
Inbreuk op art. 4 der Wet van 1 oktober 1855 (gewijzigd door art. 1 van het Kon. Besl. van 28 november 1939).

De soepventer, die aan het publiek ter kennis brengt dat hij soep per « schep », tegen een vastgestelde prijs verkoopt, wordt geacht de hierbij gebezigde soepschepper als maat aan te wenden en niet eenvoudig als recipiënt. Zo hij bij zijn meetverrichtingen

niet in het bezit bevonden wordt van een wettelijk geijkte inhoudsmaat, geschikt voor desgewenste nameting, pleegt hij een inbreuk op art. 4 der Wet van 1 oktober 1855.

Om 5 D.C.

Beklaagd te St. Kat. Waver, kanton Duffel, op 10 augustus 1961;

In een voor het publiek toegankelijke of ontoegankelijke plaats waar meetverrichtingen worden uitgevoerd met het oog op de onmiddellijke handelsverrichtingen in het bezit te zijn bevonden van een soepschepper welke niet voorzien was van een geldig ijkmerk (art. 4 Wet 1.10.1855, gew. door art. 8 Wet 1.8.1922, art. 4, 16 lit en 20 K.B. 28.11.1939)

De Rechtbank :

Gezien de stukken van het geding; gelet op art. 153 W.S.V., gehoord het Openbaar Ministerie in zijn samenvatting en besluiten; de gedaagde in zijn verweermiddelen;

Aangezien de aangestelde van betichte aan de verbalisanten verklaarde : « Ik verkoop deze soep per schep, 4 F, wat een halve liter uitmaakt »;

Aangezien betichte bevestigt dat hij soep, dit is een vloeibare koopwaar, te koop biedt tegen een bepaalde prijs per schep en dat hij zulks vooraf duidelijk ter kennis brengt van het publiek;

Aangezien uit deze handelwijze mag afgeleid worden dat betichte bedoelde schep als maatstaf gebruikt om een bepaalde hoeveelheid soep te begroten en dat de hierbij gebezigde schepper als maat wordt aangewend en niet eenvoudig als recipiënt;

Aangezien betichte vooreerst voorhoudt dat het onpractisch of zelfs onmogelijk is met een schepper naar het geijkte model de soep behoorlijk om te roeren, alvorens de klanten te bedienen; dat daartoe integendeel een recipiënt van het formaat en de vorm die hij gebruikt, noodgedwongen aangewezen is;

Aangezien in het geval deze bewering met de waarheid mocht stroken betichte niettemin gehouden is een geijkte inhoudsmaat ter onmiddellijke beschikking van de verbruikers te houden en te stellen, waarmede deze de verkochte hoeveelheid desgewenst kunnen doen nameten (vgl. Ann. Parl. Sénat, 1854-55, bl 223);

Aangezien verweerder vervolgens opwerpt dat er in de handel regelmatig waren per stuk, per bussel of per pak worden verkocht zonder dat hiervoor een bepaald gewicht wordt verlangd;

Aangezien het in bedoelde gevallen gaat ofwel over natuurlijke voortbrengselen zoals vruchten of groenten, die per eenheid of per veelvoud van eenheden worden verhandeld ofwel over gefabriceerde waren, die ingevolge een algemeen bekende en volgehouden gewoonte onder een gebruikelijke vorm te koop worden geboden;

Aangezien het ter zake echter geen verkoop per portie betreft, maar per schep, die geacht wordt een halve liter te vertegenwoordigen; dat zulke verkoop van een gefabriceerd produkt niet kan steunen op een algemeen bekende en volgehouden gewoonte;

Aangezien de eenvormigheid der maten en gewichten een der essentiële voorwaarden uitmaakt ter beveiliging van eerlijke en correcte handelsbetrekkingen;

Aangezien betichte derhalve, die in een voor het publiek toegankelijke plaats meetverrichtingen uitvoert met het oog op onmiddellijke handelsverrichtingen en daarbij niet in het bezit bevonden werd van een inhoudsmaat die een geldig ijkmerk droeg, een inbreuk pleegde op art. 4 van het K.B. van 28.11.1939;

Om die redenen,

Krachtens bovenvermelde artikels en art. 40 S.W.B., art. 152 W.S.V. en art. 11, 16, 21, 31 tot 37,41 van de Wet van 15 juni 1935, waarvan de bepalingen door de heer Voorzitter werden aangeduid;

Veroordeelt gedaagde op tegenspraak tot een geldboete van vijftien frank, gebracht op driehonderd frank krachtens art. 1 der Wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes;

Zegt dat bij gebrek aan betaling binnen de tijd bepaald bij art. 40 S.W.B., de geldboete van vijftien frank zal mogen vervangen worden door een gevangenzitting van drie dagen;

Verwijst gedaagde in de kosten van het geding groot tot heden en belopende in het geheel op 27 frank;

Beveelt de verbeurdverklaring van het aangeslagen voorwerp, een soepschepper, waarmede de inbreuk werd gepleegd, vermeld onder nr 22 der neerleggingen ter Griffie dezer Rechtbank;

Belast het Openbaar Ministerie met de uitvoering van huidig vonnis.

BALIELEVEN

Verbond der Belgische Advocaten

Algemene vergadering te Gent op 29 en 30 september 1962

De algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten zal plaats hebben te Gent op zaterdag, 29 september, en zondag 30 september aanstaande. Wij delen hieronder het programma mede van deze algemene vergadering.

PROGRAMMA

Zaterdag 29 september 1962 :

1. Gerechtsgebouw te Gent.

Algemene vergadering van het Verbond, 10 u., assisenzaal.

— Toespraak door Mr. F. De Vliegheer, stafhouder van de orde der advocaten bij het hof van beroep te Gent;

— toespraak door de heer stafhouder J. Thevenet, voorzitter van het Verbond der Belgische advocaten;

— korte statutaire vergadering. Dagorde: verkiezing: van twee ondervoorzitters ter vervanging van de heren stafhouders Lambert en Delobel, niet herkiesbaar; van een vijfde ondervoorzitter; van de algemene secretaris, herkiesbaar; van de algemene penningmeester, herkiesbaar.

Werkvergadering. Onderwerp: « De collectieve verzekeringsovereenkomsten van het Verbond »: Ziekten en invaliditeitsverzekering, Persoonlijke ongevallenverzekering, Verzekering « Kanker - kliniek - heilkunde »; uiteenzetting door de heer stafhouder Mosseray in het Frans en door Mr. Gielen in het Nederlands. Bespreking.

2. Vrije Lunch.

3. Bezoek aan de stad Gent.

Samenkomst te 14.45 u. aan de dienst voor toerisme op het St.-Baafplein;

15.00 u., geleid bezoek aan de St.-Baafskathedraal,

het Van Eyck-drieluik: het Lam Gods, en de krypte; 16.00 u., geleid bezoek aan het Gravensteen en de kuip van Gent;

17.30 u., ontvangst ten stadhuize door het gemeentelijk magistrat - cocktail - geleid bezoek aan de historische zalen.

4. Banket in de Salons van de Cercle Artistique (Recolettenlei) te 19.45 u. Stadskledij.

Zondag 30 september 1962 :

10.00 u., Bijzonder bezoek aan de tentoonstelling Van Rijsselberghe in het Museum voor schone kunsten, Park, onder de leiding van de heer G. Chabot, voorzitter van de museumcommissie.

11.30 u., Mis voor de inzichten van de deelnemers in de St.-Michielskerk te Gent.

13.00 u., Lunch op het middeleeuwse slot te Laarne. Gedurende de algemene vergadering bezoeken de dames de St.-Pietersabdij; bijeenkomst 10 u. ingangshall van het gerechtsgebouw.

Wij delen hieronder de tekst mede van een belangrijke omzendbrief die door het Verbond der Belgische Advocaten gezonden werd aan zijn leden in verband met de algemene vergadering.

Waarde confrater,

De statutaire algemene vergadering van het Verbond der Belgische advocaten zal plaats hebben te Gent op zaterdag 29 en zondag 30 september 1962.

Gaarne heeft het Verbond de gastvrije uitnodiging aanvaard van deze grote balie van ons land, die steeds haar trouw aan de vereniging heeft betuigd.

Hieringesloten vindt U het programma van deze bijeenkomst en, in verband daarmee, zijn wij zo vrij Uw bijzondere aandacht te vestigen op het overwegend belang dat deze jaarvergadering kenmerkt.

U zult immers de gelegenheid hebben de uiteenzetting te horen door de heer stafhouder Mosseray (Namen - in het Frans) en Mr. Gielen (Leuven - in het Nederlands) over het probleem van de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, de persoonlijke ongevallenverzekering en de verzekering « kanker - kliniek - heilkunde ».

Na lange maanden studie, voorbereiding en onderhandelingen staat het Verbond op het punt een collectieve polis « persoonlijke verzekeringen » te ondertekenen ten voordele van de leden die dit wensen. Binnen een tiental dagen zult U een omzendbrief ontvangen samen met een reeks documenten die U omtrent het mechanisme van deze verrichtingen zullen inlichten en de bepaalde voordelen die zij verschaffen, dank zij het belangrijk aantal eventuele verzekerden.

Van nu af reeds hopen wij dat U zult ingaan op deze uitnodiging en de jaarvergadering van het Verbond bijwonen. Uw toetreding tot deze bijeenkomst kunt U ons mededelen volgens de modaliteiten die in bijgaand formulier zijn aangeduid.

Op die wijze zult U blijk kunnen geven van uw verkleefdheid aan ons Verbond en de bekommernis om Uw belangen en zeker zal U tevens het sympathieke programma der feestelijkheden — voor het wellukken waarvan onze confraters van de balie te Gent zich inspanssen — tot de deelneming aanzetten.

Met verkleefde gevoelens,

Namens het Verbond,
De voorzitter,
J. Thevenet

De Pleitwedstrijd van het Verbond

De wedstrijd ging door op zaterdag 15 september, in het gerechtsgebouw te Brussel en de laureaten waren de volgende :

In het Nederlands :

Eerste prijs : Mr. René Verstringhe van de Balie te Gent.

Tweede prijs : Mr. Paul Lambert van de Balie te Kortrijk.

Eervolle vermelding : Mr. Zeger Van Hee van de Balie te Leuven.

Mr. Max Hoge, van de Balie te Luik, bekwam de speciale prijs voorbehouden aan franstalige pleiters die aan de wedstrijd in het Nederlands deelnemen.

In het Frans :

Eerste prijs : Mr. Suzanne Moreau van de Balie te Namen.

Tweede prijs : Mr. Raymond André van de Balie te Charleroi.

Tuchtraad der balie te Mechelen

Rechterlijk jaar 1962-63

Meester Frans Maerten, J.W. Rosierstraat 28, Mechelen : stafhouder.

Meester Henri Nobels, Leopoldstraat 25, Mechelen : lid.

Meester Frans Van de Mert, Leopoldstraat 36, Mechelen : lid.

Meester Karel Van den Heuvel, Schuttersvest 11, Mechelen : lid.

Meester Jozef Van de Werf, Rik Woutersstraat 34, Mechelen : lid.

Meester Herman Vanderpoorten, Antwerpsesteenweg 4, Lier : lid.

Meester André Pouppez de Kettenis, Schuttersvest 94, Mechelen : lid-secretaris-schatbewaarder.

Conferentie van de Jonge Balie te Brugge

De plechtige openingszitting van de Conferentie van de Jonge Balie bij de Balie te Brugge is vastgesteld op zaterdag, 20 oktober 1962, in het Gerechtshof te Brugge.

Dagorde :

Te 16 uur : Openingszitting in de zaal van de Rechtbank van Eerste Aanleg, Justitiepaleis te Brugge.

Spreker : Mr. Fernand Traen over « De Mare Liberum en het Privilegie van de Brugse Visserij ».

Te 18 uur : Receptie in de zaal van de Tuchtraad, Justitiepaleis te Brugge (stadskledij).

Te 20 uur : Souper in het Hotel Memlinc, Grote Markt, Brugge (avondkledij).

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

MEDEDELINGEN

Beslag op onroerend goed. — Ontwerpen van akten.

Naar aanleiding van de brief, die ons toegezonden werd door de Heer L. Vanheukelen en die verscheen in het Rechtskundig Weekblad van 16 september 11. (nr 3), ontvingen wij van de Heer R. Soetaert het hieronderstaand antwoord.

* * *

Antwoord aan de Heer Vanheukelen

In het nummer van 16 september jl., kol. 246, oefent de heer Vanheukelen kritiek op de stijl waarin de « Ontwerpen van akten » in de A.P.R. worden geschreven, alsmede op een paar zinsneden in het jongste bundeltje « Beslag op onroerend goed ». Dit doet mij genoeg en des te meer daar de ijver van de heer Vanheukelen voor een goede opleiding van de jonge deurwaarders en de verdiensten die hij o.m. door zijn artikelen in de Revue der Deurwaarders heeft verzaamd, mij bekend zijn.

Hierbij een kort antwoord.

1. Het is juist dat taal en stijl van deze ontwerpen sterk verschillen van wat de deurwaarders in België gewoon zijn. Datgene wat zij gewoon zijn, verdient helaas geen aanbeveling.

2. Op blz. 67, onder A. *Uitstel* is van toewijzing geen spraak. Er wordt alleen vastgesteld dat er een alsnog hoogste bod is en dat deze bieder — voorlopig de hoogste — dit bod doet onder aanvaarding van de veilconditiën. Bij de vermelding van de handtekening is dan ook geen spraak van een koper (de « toewijzeling » zegt een Belgische gewoonte), maar van een hoogste bieder.

3. Al hetgeen in de kritiek van de heer V. volgt is derhalve niet ad rem, omdat een proces-verbaal van uitstel juist geen toewijzing inhoudt. Er zijn in dit geval geen twee zittingen voor toewijzing, maar er is een zitting (geweest) waarop de verkoop is uitgesteld en er komt een tweede zitting die bestemd is voor toewijzing van het goed.

4. De schrijvers van het bundeltje « Beslag op onroerend goed » hebben enige praktijk in het notariaat gehad of hebben zulke praktijk nog.

Daar zij ernaar hebben gestreefd modelakten aan te bieden, die voor verkeerde interpretatie niet vatbaar zouden zijn, stellen zij met spijt, doch met berusting — want wat is volmaakt ? — vast, dat zij daarin niet zijn geslaagd. Zij nemen alle goedbedoelde kritiek, zoals deze van de heer V. in dank aan.

R. S.

Rijksuniversiteit te Gent

De Rechtsgeleerde Faculteit te Gent maakt bekend dat een Licentie in het Sociaal Recht is opgericht te beginnen met het Academiejahr 1962 - 1963.

Confraternitas Sancti Yvonis

De Confraternitas Sancti Yvonis zond aan de leden der Antwerpse magistratuur en der balie onderstaand bericht :

Waarde Confrater,

Wij hebben de eer U te verzoeken de Requiemmis bij te wonen aan het St.-Ivo's altaar in de St.-Jacobskerk tot zielelafenis van onze betreunde Confraters :

Meester *Vincent Scruel*, Advokaat, overleden op 18 juni 1962, op vrijdag, 21 september aanstaande te 12 uur, en

Meester *Gerard Van Hoof*, Advokaat, overleden op 26 juni 1962, op vrijdag, 28 september aanstaande te 12 uur.

Aanvaard, waarde Confrater, de uitdrukking onzer verkleefde gevoelens.

De Raad.

Antwerpen, 10 september 1962.

Secretariaat : Willem Tellstraat 3, Antwerpen.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen, jrg. 1962 - n° 9 :

G. Baert, De wet van 20 juli 1962 betreffende de echtscheiding en de scheiding van tafel en bed.

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1962 - n° 8 :

W. Hallstein, De Europese, Economische Gemeenschap als element van een nieuwe wereldorde. — R. Marjolin, Naar een gemeenschappelijk energiebeleid. — Toetreding van derde landen tot de Gemeenschap. — Werkzaamheden van de Gemeenschap. — Instellingen en organen.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1962 - n° 31 :

J. M. Kan, De preadviezen voor de algemene vergadering van de Vereniging voor Administratief Recht, te houden op 28 september 1962. — G. A. Jansen op de Haar, Dading, Vaststellings-overeenkomst en Laesio

enormis. — J. P. Van Erk, De onbepaalde voorwaardelijke invrijheidstelling. — G. E. Langemeijer, Veertiende Nederlandse-Duitse Juristenbijeenkomst.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1962 - n° 4734 :

Y. D. C. van Duyn, Fiscale problemen rondom schenkingen. — J. Th. Smalbraak, Bewijsrechtelijke dispositie en de legitieme portie. — A. van Oven, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht (V, slot).

Journal des Tribunaux, jrg. 1962 - n° 4371 :

R. Hayoit de Termicourt, La Cour de cassation et la loi étrangère. — J. Eeckhout, La loi du 20 juillet 1962 concernant le divorce et la séparation de corps.

Revue Pratique du Notariat Belge, jrg. 1962 - n° 2474 :

A. Le Hon, Pratique notariale. — Partage en nature. — Sectionnement horizontal. — Division des immeubles par étages.

Revue de Droit Intellectuel, jrg. 1962 - n° 7 :

G. Delfosse, La protection en Belgique des dessins et modèles appartenant à des étrangers.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique, jrg. 1962 - n° 8-9 :

Urbanisme. — Bibliographie. — Droit constitutionnel. — Etat civil. — Impositions communales. — Loi communale. — Habitations à bon marché. — Polders et wateringues. — Population.

Recueil Dalloz, jrg. 1962 - n° 29 :

R. Savatier, La surabondance des débiteurs de réparation autour de la victime d'accident et l'enchevêtrement de leurs dettes.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"